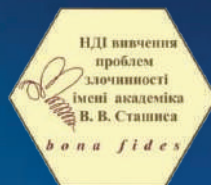

Науково-дослідний інститут вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ЗБІРНИК ІНІЦІАТИВНОЇ
НОРМОПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
фахівців Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
в межах реалізації фундаментальних досліджень
у 2022 р.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

До 30-річчя Національної академії правових наук України

**ЗБІРНИК ІНІЦІАТИВНОЇ
НОРМОПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАХІВЦІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ
ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ
НАУК УКРАЇНИ В МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У 2022 Р.**

Електронне наукове видання

Харків
«Право»
2023

УДК 343.1–343.9(477)

З-41

Упорядники:

В. С. Батиргарєєва, Д. П. Євтєєва, Н. В. Нетеса, В. В. Пивоваров

*Рекомендовано до друку
вченою радою Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
(протокол № 8 від 26 липня 2023 р.)*

Організація, координація та узагальнення
при підготовці проєктів нормативних актів:

Н. В. Глинська, В. В. Голіна,

Н. О. Гуторова, Л. М. Демидова, М. Г. Колодяжний, В. М. Пашков,
А. Ф. Степанюк, В. Ю. Шепітько, О. Г. Шило

Збірник ініціативної нормопроектної діяльності фахівців Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України в межах реалізації фундаментальних досліджень у 2022 р. : електрон. наук. вид. / упоряд.: В. С. Батиргарєєва, Д. П. Євтєєва, Н. В. Нетеса, В. В. Пивоваров ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. – Харків : Право, 2023. – 134 с.

ISBN 978-966-998-590-3

У виданні зібрано матеріали, що відбивають результати законопроектної роботи фахівців Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України в межах реалізації фундаментальних досліджень у 2022 р. Проекти нормативних актів стосуються питань кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права, кримінального процесу, судової експертизи та інших галузей права.

Для науковців, працівників судових і правоохоронних органів, студентів, а також широкого кола читачів.

УДК 343.1 – 343.9(477)

© Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2023

ISBN 978-966-998-590-3

© Автори, 2023

Авторський колектив
(станом на 31.12.2022 р.)

Співробітники Інституту

Батургареєва Владислава Станіславівна – д.ю.н., проф., директор Інституту

Авдєєва Галина Костянтинівна – к.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю»

Гальцова Олена Володимирівна – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права

Гаркуша Андрій Олександрович – к.ю.н., доцент, провідний науковий співробітник, лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Глинська Наталія Валеріївна – д.ю.н., с.н.с., завідувач відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою

Гнедик Євген Сергійович – к.ю.н., молодший науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Голіна Володимир Васильович – д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України, головний науковий співробітник, керівник наукових робіт кримінологічних досліджень

Головкін Богдан Миколайович – головний науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Гуторова Наталія Олександрівна – д.ю.н., проф., академік НАПрН України, головний науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Данильченко Юрій Броніславович – д.ю.н., старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Демидова Людмила Миколаївна – д.ю.н., проф., в.о. завідувача відділу дослідження проблем кримінального права

Забуга Юлія Юріївна – к.ю.н., старший науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Калініна Аліна Владиславівна – к.ю.н., старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Кисельова Марина Сергіївна – молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Клепа Дар'я Ігорівна – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою

Колодяжний Максим Геннадійович – к.ю.н., с.н.с., завідувач відділу кримінологічних досліджень

Кутєпов Максим Юрійович – к.ю.н., науковий співробітник, відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права

Михайліченко Тетяна Олександрівна – к.ю.н., доц., старший науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Новіков Олег Володимирович – к.ю.н., старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Нога Петро Петрович – молодший науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Пашков Віталій Михайлович – д.ю.н., проф., в.о. завідувача лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Панова Світлана Василівна – молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Пашковський Микола Іванович – к.ю.н., доц., науковий співробітник відділу дослідження проблем судової, слідчої та прокурорської діяльності

Попович Ольга Станіславівна – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального права

Сидоренко Анна Сергіївна – к.ю.н., старший науковий співробітник лабораторії дослідження проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я

Степанюк Анатолій Фомич – д.ю.н., проф., в.о. завідувача відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права

Христинч Інна Олександрівна – старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Шепітько Валерій Юрійович – д.ю.н., проф., академік НАПрН України, завідувач лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю»

Шрамко Сабріє Сейтжелієвна – к.ю.н., ст. дослідник, старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Яковець Ірина Станіславівна – д.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права

Інші науковці, залучені до підготовки висновків

Муха Сергій Олександрович – прокурор відділу взаємодії з міждержавними, міжурядовими та національними організаціями управління організаційно-методичного та аналітичного забезпечення Департаменту протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту Офісу Генерального прокурора.

ЗМІСТ

1. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ ТА ПОГРОЗИ ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ»
(Л. М. Демидова, О. С. Попович)..... 8
2. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ВВЕЗЕННЯ В УКРАЇНУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ОПТОВОЇ ЧИ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ НИМИ»
(В. М. Пашков, Н. О. Гуторова, А. О. Гаркуша, Т. О. Михайліченко, Ю. Ю. Забуга, А. С. Сидоренко, Є. С. Гнедик, П. П. Нога) 16
3. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕВИЩЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ ОБМЕЖЕНЬ ШВИДКОСТІ РУХУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ТА ФОРМУВАННЯ НУЛЬОВОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО ПРАВОПОРУШУВАНOSTІ НА ДОРОГАХ»
(В. В. Голіна, В. С. Батургареева, Б. М. Головкін, М. Г. Колодяжний, Ю. Б. Данильченко, А. В. Калініна, М. С. Кисельова, С. С. Шрамко, І. О. Христич, О. В. Новіков, С. В. Панова)..... 26
4. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ»
(А. Х. Степанюк, О. В. Гальцова, І. С. Яковець, М. Ю. Кутєпов) 33
5. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ

ДОПОМОГИ ОКРЕМИМ КАТЕГОРІЯМ ОСІБ,
ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ
ЗАКЛАДАХ ТА УСТАНОВАХ»

*(А. Х. Степанюк, О. В. Гальцова, І. С. Яковець,
М. Ю. Кутєпов)*..... 45

6. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН
ДО КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ
ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРАВОВОГО СТАТУСУ
ЗАСУДЖЕНИХ З ЧИСЛА ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ»
(А. Х. Степанюк, І. С. Яковець, О. В. Гальцова) 67
7. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН
ДО ЧАСТИНИ 2 СТ. 7 КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ»
(А. Х. Степанюк, О. В. Гальцова, І. С. Яковець)..... 78
8. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН
ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ
УКРАЇНИ ЩОДО ОКРЕМИХ ВИМОГ ЗДІЙСНЕННЯ
ДИСТАНЦІЙНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ»
(М. І. Пашковський)..... 83
9. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН
ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ
УКРАЇНИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОБРАННЯ
ДО ОСОБИ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ
ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ ЗА ЇЇ ВІДСУТНОСТЬ»
(Н. В. Глинська, М. І. Пашковський, Д. І. Клепка)..... 90
10. ПРОЄКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН
ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ
УКРАЇНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ
ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»
(В. Ю. Шепітько, Г. К. Авдєєва) 108
11. ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРОЕКТУ ПЛАНУ ВІДНОВЛЕННЯ
УКРАЇНИ (КОМІТЕТ №4. РОБОЧА ГРУПА «ЮСТИЦІЯ»)
(В. Ю. Шепітько, Г. К. Авдєєва) 127

ПРОЄКТИ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо терористичного акту та погрози вчинення терористичного акту»

Розробники:

Л. М. Демидова – д.ю.н., проф., в.о. завідувача відділу дослідження проблем кримінального права;

О. С. Попович – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального права

Законопроект спрямовано до Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо терористичного акту та погрози вчинення терористичного акту»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Сучасний тероризм є одним з нових факторів впливу на світову політику, стан і розвиток міжнародної системи постбіполярного часу. Терористичні акти дедалі частіше спрямовані на масові людські жертви, спричиняють руйнування матеріальних і підрив духовних цінностей, провокують війни, недовіру та ненависть між соціальними, національними і релігійними групами, що сприяє виникненню і поглибленню системних криз. Україна як суб'єкт міжнародних відносин поступово і наполегливо реалізує взяті зобов'язання щодо посилення заходів боротьби з терористичними проявами. У Кримінальному кодексі України (далі – КК або КК України), прийнятому Верховною Радою України 5 квітня 2001 р.,

передбачена стаття 258, яка містить кримінальну відповідальність за терористичний акт.

Аналіз об'єктивних і суб'єктивних ознак складу терористичного акту, передбачених у частині першої статті 258 КК України, показує їх невідповідність визначальним (основним, типовим) властивостям терористичного акту як сучасного соціального явища, зокрема, у частині фіксації форм діяння (криміналізовано тільки активну поведінку терориста, а погроза вчинення терористичного акту фактично визнається законодавцем формою об'єктивної сторони такого злочину), а також мети його вчинення, яка описана в диспозиції частини першої досить суперечливо. Законодавчий опис ознак терористичного акту не відповідає і рекомендаціям, наведеним у Рамковому рішенні Ради Європи № 2002/475/ЖНА. Так, Рада Європи по боротьбі з тероризмом від 13 червня 2002 р. наводить мінімальний перелік цілей терористичних діянь, до яких віднесено: (а) серйозне залякування населення; (б) незаконне примушування уряду здійснити будь-які дії або утриматися від їх учинення; (в) серйозну дестабілізацію або знищення основних структур держави.

Проведені в Україні наукові кримінально-правові дослідження поняття «терористичний акт» підтверджують, що залякування населення чи окремої соціальної групи є проміжною метою вчинюваного терористом загальнонебезпечного діяння, а дестабілізація діяльності певних адресатів (державних органів, установ, підприємств, організацій, органів місцевого самоврядування чи громадських об'єднань) або примушування органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, їх службових осіб, юридичних осіб чи окремих соціальних груп, які не є юридичними особами, до вчинення певних дій або відмови від їх учинення, є кінцевою метою терористичного акту. При цьому погроза вчинення терористичного акту не може розглядатися як форма об'єктивної сторони такого злочину, а є самостійним злочином, якому притаманні відмінні від терористичного акту визначальні властивості, зокрема, інше за характером діяння в формі тільки дії.

Погроза вчинення зазначених дій не є самостійною формою об'єктивної сторони терористичного акту без обставин, що обтяжують кримінальну відповідальність, а виступає самостійним злочином у виді погрози вчинити терористичний акт як такий. Погроза – це інформаційна або інформаційно-фізична дія, що може бути вчинена будь-яким спосо-

бом – усно, у письмі, з використанням інтернет-мереж, телефону тощо. Така Вона має бути реальною з досить високою вірогідністю її реалізації в дійсності. Що стосується погрози застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, їх властивістю є реальна здатність створити небезпеку для життя, здоров'я людини, заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків. Погроза вчинити терористичний акт (з позиції об'єктивної сторони цього злочину) визнається закінченим злочином з моменту погрози скоїти вказані дії зі створеною небезпекою настання таких наслідків. Доцільність такого підходу підтверджується сукупністю різних обов'язкових ознак, що характеризують зміст кожної з чотирьох форм об'єктивної сторони терористичного акту й об'єктивну сторону погрози вчинення цього злочину, а також різним змістом названих ознак.

Варто підкреслити, що законодавець не визнає обставиною, що обтяжує кримінальну відповідальність за терористичний акт та погрозу вчинення такого злочину, вчинення цього злочину службовою особою. У той же час, безпосереднім об'єктом теракту служать суспільні відносини, що забезпечують основи державного й суспільного ладу (конституційного ладу) України як правової, демократичної держави з громадянським суспільством, а наявність владних повноважень у суб'єкта злочину як раз і підриває ці основи. Такий спеціальний суб'єкт значно впливає на ступінь суспільної небезпечності вчиненого діяння та його наслідків, підвищуючи таку небезпечність. Своім злочинним діянням службова особа підриває віру в суспільстві у верховенство права, здатність влади з боку всіх її ланках діяти з позицій добра і справедливості, в межах закону з належним виконанням своїх службових повноважень. Ось чому вчинення терористичного акту ставить під сумнів взагалі існування громадянського суспільства і здатність держави в цілому, а також державних і громадських інституцій, зокрема, забезпечувати спокій у соціумі. Ураховуючи це, вважаємо доречним ч. 2 ст. 258⁶ передбачити обставиною, що обтяжує кримінальну відповідальність за терористичний акт, вчинення такого діяння службовою особою з використанням службового становища.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо терористичного акту та погрози вчинення терористичного акту» зумовлено необхідністю удосконалення ст. 258 КК абзацу першого частини першої та доповнення КК новою статтею 258⁶.

Це сприятиме досягненню точності і повноти юридичної визначеності обов'язкових ознак терористичного акту та погрози вчинення такого злочину як сучасних соціальних явищ з впровадженням рекомендацій Ради Європи з питань боротьби з тероризмом.

2. Мета і шляхи її досягнення

Проект Закону має на меті вдосконалення статті й вирішення низки проблем притягнення винних у вчиненні терористичного акту та погрози вчинення терористичного акту до кримінальної відповідальності. Пропонується передбачити іншу редакцію абзацу першого частини першої статті 258 КК України та доповнити КК новою статтею 258⁶.

3. Основні положення законопроекту

Проект Закону України передбачає внесення змін до статті 258 КК з удосконаленням редакції абзацу першого частини першої цієї статті щодо визначення терористичного акту: (1) суспільно небезпечного діяння – воно є загальнонебезпечним, що вчиняється, як в формі дії, так і бездіяльності (змішаного діяння); при цьому таке діяння характеризується тим, що створило небезпеку для життя або здоров'я людей, заповдіння майнової шкоди у значному розмірі чи настання інших тяжких наслідків; (2) проміжною метою визнається залякування населення чи окремої соціальної групи, а (3) кінцевою метою є: (а) дестабілізація діяльності органів, установ, підприємств, організацій, органів місцевого самоврядування і громадських об'єднань або (б) примушування органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, їх службових осіб, а також юридичних осіб або окремих соціальних груп, які не є юридичними особами, до вчинення певних дій або відмови від їх вчинення.

Крім того, пропонується погрозу вчинити зазначене загальнонебезпечне діяння з тією самою метою визнати самостійним злочином (погроза вчинення терористичного акту).

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Реалізація положень законопроекту потребує внесення змін лише до Кримінального кодексу України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація запропонованого проєкту Закону України не потребує фінансових витрат, а впровадження його положень створить правове підґрунтя для додаткових надходжень до Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття даного законопроекту сприятиме розширенню меж криміналізації суспільно небезпечних діянь як терористичних актів та поновленню справедливості і законності в сфері боротьби з терористичними актами та іншими терористичними злочинами.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо терористичного акту та погрози вчинення терористичного акту»

Зміст положення (норми) чинного акта	Зміст відповідного положення (норми) проєкту акта
Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України 2001 р., № 25–26, ст.131)	
Стаття 258. Терористичний акт 1. Терористичний акт, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих орга-	Стаття 258. Терористичний акт 1. Застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу або іншого загальнонебезпечного діяння, спрямованого на залякування населення чи окремої соціальної групи, що створило небезпеку для життя або здоров'я людей, заподіяння майнової шкоди у значному розмірі чи настання інших тяжких наслідків, учинене з метою дестабілізації діяльності державних органів, установ, підприємств, організацій, органів місцевого самоврядування чи громадських об'єднань або примушування органів державної влади чи органів місцевого само-

<p>нів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою –</p>	<p>врядування, їх службових осіб, юридичних осіб чи окремих соціальних груп, які не є юридичними особами, до вчинення певних дій або відмови від їх учинення (терористичний акт).</p>
<p>Відсутня</p>	<p>Стаття 258⁶ Погроза вчинення терористичного акту</p> <p>1. Погроза застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу або іншого загальнонебезпечного діяння, спрямованого на залякування населення чи окремої соціальної групи, що створило небезпеку для життя або здоров'я людей, заподіяння майнової шкоди у значному розмірі чи настання інших тяжких наслідків, учинене з метою дестабілізації діяльності державних органів, установ, підприємств, організацій, органів місцевого самоврядування чи громадських об'єднань або примушування органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, їх службових осіб, юридичних осіб чи окремих соціальних груп, які не є юридичними особами, до вчинення певних дій або відмови від їх учинення (терористичний акт) – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої.</p> <p>2. Ті самі дії, вчинені повторно або службовою особою з використанням службового становища – караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна або без такої.</p>

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України
щодо терористичного акту та погрози вчинення
терористичного акту»

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. Внести до статті 258 Кримінального кодексу України (Відомості Верховної Ради України) такі зміни:

1) абзац перший частини першої викласти в такій редакції:

Застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу або іншого загальнонебезпечного діяння, спрямованого на залякування населення чи окремої соціальної групи, що створило небезпеку для життя або здоров'я людей, заподіяння майнової шкоди у значному розмірі чи настання інших тяжких наслідків, учинене з метою дестабілізації діяльності державних органів, установ, підприємств, організацій, органів місцевого самоврядування чи громадських об'єднань або примушування органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, їх службових осіб, юридичних осіб чи окремих соціальних груп, які не є юридичними особами, до вчинення певних дій або відмови від їх учинення (терористичний акт) – ».

2) доповнити статтею 258⁶ такого змісту:

Стаття 258⁶ Погроза вчинення терористичного акту

1. Погроза застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу або іншого загальнонебезпечного діяння, спрямованого на залякування населення чи окремої соціальної групи, що створило небезпеку для життя або здоров'я людей, заподіяння майнової шкоди у значному розмірі чи настання інших тяжких наслідків, учинене з метою дестабілізації діяльності державних органів, установ, підприємств, організацій, органів місцевого самоврядування чи громадських об'єднань або примушування органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, їх службових осіб, юридич-

них осіб чи окремих соціальних груп, які не є юридичними особами, до вчинення певних дій або відмови від їх учинення (терористичний акт) – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або службовою особою з використанням службового становища – караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна або без такої.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня наступного за днем його опублікування.

Голова Верховної Ради України

2. Проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо терористичного акту та погрози вчинення терористичного акту»

Розробники:

***В. М. Пашков** – д.ю.н., проф., в. о. завідувача лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я;*

***Н. О. Гуторова** – д.ю.н., проф., академік НАПрН України, головний науковий співробітник лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я;*

***А. О. Гаркуша** – к.ю.н., доц., провідний науковий співробітник лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я;*

***Т. О. Михайліченко** – к.ю.н., доц., старший науковий співробітник лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я;*

***А. С. Сидоренко** – к.ю.н., доц., старший науковий співробітник лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я;*

***Ю. Ю. Забуга** – к.ю.н., доц., старший науковий співробітник лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я;*

***Є. С. Гнедик** – к.ю.н., молодший науковий співробітник лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я;*

***П. П. Нога** – молодший науковий співробітник лабораторії досліджень проблем національної безпеки у сфері громадського здоров'я.*

Законопроект спрямовано до Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібно́ї торгівлі ними»

1. Мета

Приведення у відповідність положень Кримінального кодексу України до положень Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я, а також Директиви Європейського Парламенту і Ради 2001/83/ЄС від 6 листопада 2001 р. про Кодекс Співтовариства щодо лікарських засобів призначених для застосування людиною.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Обіг лікарських засобів має належати до найбільш регульованих видів господарської діяльності, оскільки позитивні зобов'язання демократичної держави щодо захисту життя і здоров'я людини вимагають вжиття заходів щодо недопущення обігу неякісних ліків. Важливим є також і обмеження вживання лікарських засобів поза призначенням лікаря, так як таке самолікування в багатьох випадках призводить до заподіяння не тільки шкоди здоров'ю пацієнта, але навіть й до його смерті. Керуючись принципом пропорційності, багатьма країнами світу запроваджені суттєві обмеження щодо здійснення господарської діяльності з виробництва та обігу лікарських засобів, а також встановлені суворі заходи контролю за такою діяльністю.

Відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 7 Закону України від 2 березня 2015 р. №222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності», виробництво лікарських засобів, оптова та роздрібна торгівля лікарськими засобами, імпорт лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) підлягає ліцензуванню з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про лікарські засоби».

Наразі існує проблема ввезення в Україну з порушенням встановленого законодавством порядку великої кількості лікарських засобів (т.зв. «контрафактних лікарських засобів»). Левова частина з них не проходять

реєстрацію на території нашої держави відповідно до вимог Закону України від 4 квітня 1996 року № 123/96-ВР «Про лікарські засоби», що позбавляє можливість державу здійснювати належний контроль за їх якістю. Потрапляння на український ринок контрафактних лікарських засобів несе не аби яку загрозу для життя та здоров'я пересічних громадян. Проте на сьогодні в Кримінальному кодексі України не встановлено відповідальності за такі дії, про що свідчить аналіз ст.ст. 201, 201–1, 305, 321 та 321–1 КК України.

Доцільно звернути увагу і на положення Закону України від 28 липня 2022 р. № 2469-ІХ «Про лікарські засоби», який невдовзі набере чинність, де передбачено, що імпорт лікарських засобів здійснюється лише суб'єктом господарювання, що зареєстрований у встановленому законодавством України порядку, що провадить діяльність з імпорту лікарських засобів і має ліцензію на імпорт лікарських засобів.

Також для України актуальною є проблема антибіотикорезистентності. Її причиною є неконтрольоване тривалий час споживання громадянами України антимікробних засобів, у т.ч. антибіотиків, сплеск якого спостерігався у 2020–2021 роки під час пандемії COVID-19. Насамперед обумовлено це тим, що українські пацієнти звикли займатися самолікуванням, адже до серпня 2022 році було можливим придбавати лікарські засоби в аптеках без рецепту.

Окрему самостійну проблему становить торгівля лікарськими засобами через мережу Інтернет. Онлайн торгівля лікарськими засобами, на відміну від їх продажу в умовах аптеки, характеризується більш високим ризиком здійснення такої діяльності особами, які не мають відповідного дозволу, а також потрапляння на ринок фальсифікованих, неякісних, незареєстрованих або контрабандних лікарських засобів. Ризик псування лікарського засобу виникає також під час доставки його пацієнту із застосуванням послуг кур'єра або поштових сервісів, оскільки для переважної більшості ліків встановлені певні умови зберігання. Враховуючи зазначені обставини, дистанційна торгівля лікарськими засобами та їх доставка пацієнту потребують відповідного правового регулювання й контролю за додержанням його вимог. Слід зазначити, що Інтернет-торгівля лікарськими засобами набула широкого розповсюдження під час запровадження карантинних обмежень у зв'язку з епідемією COVID-19. Так, в Україні вперше було дозволено електронну дистанційну торгівлю лікарськими засобами та їх доставку споживачу у 2020 році саме у зв'язку

зі встановленням карантину. Ця діяльність одразу набула надзвичайного поширення, але до теперішнього часу не створено належної правової бази для забезпечення безпеки споживачів лікарських засобів при їх придбанні з використанням Інтернет-аптек. Як наслідок, в Україні створено й постійно розвивається чорний онлайн ринок лікарських засобів, де їх реалізацією займаються особи, які не мають ліцензії на здійснення такої діяльності, а предметом стають контрабандно ввезені, незареєстровані, неякісні та фальсифіковані лікарські засоби.

Важливим є врахування можливості застосування спеціальної конфіскації лікарських засобів, які в порушення передбаченого законом порядку були ввезені в Україну або оптово чи роздрібно продані, куплені, адже ці предмети кримінального правопорушення можуть становити небезпеку для життя та здоров'я людей.

Кримінальне правопорушення, запропоноване проєктом Закону, вчиняється в інтересах юридичних осіб (інтернет-аптек), а тому до останніх має бути можливість застосувати заходи кримінально-правового порядку. Більш того, такий підхід кореспондуватиме положенням Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я, яка була підписана Україною 28.10.2011 р., ратифікована 07.07.2012 р. та набула чинності для нашої держави 01.01.2016 р.

Таким чином, удосконалення вказаних положень КК є необхідним кроком для приведення їх у відповідність із міжнародними стандартами.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової чи роздрібної торгівлі ними» (далі – проєкт Закону) пропонується доповнити КК України ст. 321–3, встановивши відповідальність за порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової чи роздрібної торгівлі ними.

Також проєктом Закону пропонується встановити:

- спеціальну конфіскацію за порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової чи роздрібної торгівлі ними;
- серед підстав для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі ними;

– кваліфікуючими ознаками порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі ними «вчинення такого порушення повторно, або у великих розмірах, або за попередньою змовою групою осіб, або вчинені із використанням інформаційних систем, у тому числі Інтернету»;

– особливо кваліфікованими ознаками порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі ними «вчинення такого порушення, якщо воно спричинило смерть потерпілого чи інші тяжкі наслідки»;

– у примітці до статті 321⁻³ у редакції проєкту Закону пропонується надати визначення поняттю «великий розмір».

4. Правові аспекти

Конституція України;

Конвенція Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я;

Директива Європейського Парламенту і Ради 2001/83/ЄС від 6 листопада 2001 р. про Кодекс Співтовариства щодо лікарських засобів призначених для застосування людиною;

Кримінальний кодекс України;

Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»

Закон України від 4 квітня 1996 року № 123/96-ВР «Про лікарські засоби»;

Закон України від 28 липня 2022 р. № 2469-ІХ «Про лікарські засоби».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту Закону не потребує фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проєкт Закону не потребує проведення публічних консультацій з громадськістю.

Проєкт Закону не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної.

Проект Закону не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект акта підпадає під сферу дії права Європейського Союзу щодо відповідальності злочини, подібні підробленню медичної продукції, які загрожують громадському здоров'ю.

Проект акта не стосується зобов'язань України у сфері прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Проект акта не містить положень, які порушують принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Проект акта не має правил і процедур, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Проект акта не містить положень, які створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводились.

8. Прогноз результатів

Проект Закону не належить до регуляторних актів.

Реалізація проекту Закону позитивно вплине на громадське здоров'я.

Реалізація проекту Закону не вплине на ринок праці, екологію та навколишнє природне середовище.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової чи роздрібної торгівлі ними»

Зміст положення акта законодавства	Зміст відповідного положення проекту акта
Кримінальний кодекс України	
Стаття 96–1. Спеціальна конфіскація	Стаття 96–1. Спеціальна конфіскація

<p>1. Спеціальна конфіскація полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених цим Кодексом, за умови вчинення умисного кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу, за які передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а так само передбаченого частиною першою статті 150, статтею 154, частинами другою і третьою статті 159–1, частиною першою статті 190, статтею 192, частиною першою статей 204, 209–1, 210, частинами першою і другою статей 212, 212–1, частиною першою статей 222, 229, 239–1, 239–2, частиною другою статті 244, частиною першою статей 248, 249, частинами першою і другою статті 300, частиною першою статей 301, 302, 310, 311, 313, 318, 319, 362, статтею 363, частиною першою статей 363–1, 364–1, 365–2 цього Кодексу.</p>	<p>1. Спеціальна конфіскація полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених цим Кодексом, за умови вчинення умисного кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу, за які передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а так само передбаченого частиною першою статті 150, статтею 154, частинами другою і третьою статті 159–1, частиною першою статті 190, статтею 192, частиною першою статей 204, 209–1, 210, частинами першою і другою статей 212, 212–1, частиною першою статей 222, 229, 239–1, 239–2, частиною другою статті 244, частиною першою статей 248, 249, частинами першою і другою статті 300, частиною першою статей 301, 302, 310, 311, 313, 318, 319, 321–3, 362, статтею 363, частиною першою статей 363–1, 364–1, 365–2 цього Кодексу.</p>
<p>Стаття 96–3. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру</p> <p>1. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є:</p> <p>...</p>	<p>Стаття 96–3. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру</p> <p>1. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є:</p> <p>...</p>

<p>5) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 255, 343, 345, 347, 348, 349, 376–379, 386 цього Кодексу;</p>	<p>5) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 255, 321–3, 343, 345, 347, 348, 349, 376–379, 386 цього Кодексу;</p>
<p>положення відсутнє</p>	<p>Стаття 321–3. Порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібно́ї торгівлі ними</p> <p>1. Порушення встановленого законом порядку ввезення в Україну лікарських засобів або здійснення оптової та роздрібно́ї торгівлі ними, – караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк від одного до трьох років або без такого.</p> <p>2. Ті самі дії, вчинені повторно, або у великих розмірах, або за попередньою змовою групою осіб, або вчинені за допомогою інформаційних систем, у тому числі Інтернету, – караються штрафом від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.</p>

	<p>3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили смерть потерпілого чи інші тяжкі наслідки, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років, з конфіскацією майна та з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.</p> <p>Примітка. Порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі ними вважається вчиненням у великих розмірах, якщо вартість лікарських засобів у п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент його вчинення».</p>
--	--

Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України
щодо удосконалення відповідальності за порушення
порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та
роздрібною торгівлі ними»

Верховна Рада України постановляє:

1. Внести до Кримінального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., №25–26, ст. 131) такі зміни:

1) доповнити частину першу статті 96¹ цифрами «321⁻³» після цифр «319»;

- 2) доповнити пункт п'ятий частини першої статті 96⁻³ цифрами «321⁻³» після цифр «255»;
- 3) доповнити статтею 321⁻³ такого змісту:

«Стаття 321³. Порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі ними

1. Порушення встановленого законом порядку ввезення в Україну лікарських засобів або здійснення оптової чи роздрібною торгівлі ними, – караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк від одного до трьох років або без такого.

2. Ті самі дії, вчинені повторно, або у великих розмірах, або за попередньою змовою групою осіб, або вчинені за допомогою інформаційних систем, у тому числі Інтернету, –

караються штрафом від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили смерть потерпілого чи інші тяжкі наслідки, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років, з конфіскацією майна та з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Примітка. Порушення порядку ввезення в Україну лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі ними вважається вчиненим у великих розмірах, якщо вартість лікарських засобів у п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян на момент його вчинення».

2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Голова Верховної Ради України

**3. Проєкт Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України
про адміністративні правопорушення
щодо відповідальності за перевищення встановлених
обмежень швидкості руху транспортних засобів
та формування нульової толерантності
до правопорушуваності на дорогах»**

Розробники:

***В. В. Голіна** – д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України, головний науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***В. С. Батиргарєєва** – д.ю.н., проф., директор Інституту;*

***Б. М. Головкін** – д.ю.н., проф., головний науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***М. Г. Колодяжний** – к.ю.н., с.н.с., завідувач відділу кримінологічних досліджень;*

***Ю. Б. Данильченко** – д.ю.н., доц., старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***А. В. Калініна** – к.ю.н., старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***М. С. Кисельова** – молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***С. С. Шрамко** – к.ю.н., ст. дослідник, старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***І. О. Христич** – к.е.н., доц., старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***О. В. Новіков** – к.ю.н., старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень;*

***С. В. Панова** – молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень.*

Законопроект спрямовано до Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України «Про внесення змін
до Кодексу України
про адміністративні правопорушення щодо
відповідальності за перевищення встановлених обмежень
швидкості руху транспортних засобів та формування
нульової толерантності до правопорушуваності
на дорогах»

1. Мета

Метою проєкту акта є вдосконалення юридичної відповідальності щодо порушення швидкісного режиму їзди, посилення захисту конституційних прав громадян (на життя, здоров'я, майно), підвищення рівня безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту в Україні, скорочення кількості смертей та тяжкого травмування учасників дорожнього руху, зменшення рівня кримінальних та адміністративних правопорушень, пов'язаних із перевищенням транспортними засобами швидкісного режиму руху, обмеження економічних утрат нашої країни від дорожньо-транспортної летальності, приведення чинного законодавства України у цій сфері до європейських правових стандартів, створення правового середовища нашої держави відповідно до вимог європейської стратегії Vision Zero, у тому числі з огляду на формування у громадян нульової толерантності до порушення правил дорожнього руху.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Ситуація із безпекою дорожнього руху та експлуатацією транспорту в Україні є дуже напруженою. Зокрема, станом на 2020 р. у нашій державі простежується, порівняно з усіма країнами-членами ЄС, найгірший показник смертності учасників дорожнього руху (85 на 1 млн населення). Шанси померти на українських дорогах є удвічі більшими, ніж у цілому в ЄС, та аж у 5 разів, ніж у Норвегії, як країні із найвищим рівнем безпеки дорожнього руху в Європі. Так, відповідно до даних Національної поліції в Україні щороку гине на дорогах нашої країни та отримує тяжкі травми під час ДТП до 3,5 тис. громадян (2020 р.). На теперішній час має місце збільшення кількості ДТП (до 168,1 тис.), зростання загальної

кількості ДТП із загиблими та/або травмованими (до 26,1 тис.). Щороку в Україні унаслідок ДТП травмується близько 4 тис. дітей, з них понад 160, на жаль, гине.

Указана проблема не втратила своєї актуальності й у період правового режиму воєнного стану в Україні. Питання дорожньо-транспортної смертності й травматизму учасників дорожнього руху, навпаки, потребують свого вирішення з урахуванням нових ризиків і загроз, що сформувались під час війни.

Згідно зі Стратегією підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року, а також з урахуванням результатів здійсненого Національною поліцією аналізу стану аварійності в Україні найбільш поширеною причиною ДТП із загиблими та/або травмованими людьми є перевищення безпечної швидкості. На неї припадає 34% у структурі усіх причин ДТП в Україні.

Результати здійсненого ґрунтового кримінологічного дослідження сучасного законодавства та практики ЄС щодо безпеки дорожнього руху демонструють, окрім іншого, нульову толерантність європейців, а так само патрульних поліцейських до будь-яких порушень правил дорожнього руху. Це, головним чином, стосується й найменших порушень швидкісного режиму руху. Зокрема, у більшості західних країн має місце передбачення юридичної відповідальності за перевищення швидкості руху транспортного засобу, у тому числі, менше, ніж на 20 км/год: у США – від 1 км/год; у Польщі – менше 10 км/год; у Казахстані – від 10 до 20 км/год; у Чехії – менше 20 км/год. Подібний стан прогресивного зарубіжного правового регулювання у цій сфері пояснюється тим, що перевищення швидкості усього на 5 км/год у межах міста достатньо, щоб збільшити вірогідність настання ДТП аж удвічі (результати досліджень ВООЗ).

Попри незадовільний стан безпеки дорожнього руху в Україні має місце правовий пробіл, який не сприяє формуванню в українському суспільстві нульової толерантності до перевищення швидкості транспортних засобів. На теперішній час в Україні передбачена адміністративна відповідальність за перевищення встановлених обмежень швидкості руху більше, ніж на 20 км/год або на 50 км/год (ст. 122 КУпАП). У Верховній Раді України перебуває також законопроект щодо встановлення підвищеної адміністративної відповідальності за перевищення швидкісного режиму руху на 80 км/год і більше. Тобто маємо штучно створений парадокс, який виявляється у тому, що у державі у цілому допускається й не карається

порушення швидкісного режиму їзди по дорогах України менше, ніж на 20 км/год. На масовому й індивідуальному рівнях суспільних відносин це створює небезпечний стереотип щодо самої ідеї допущення мільйонами українських водіїв можливості пересування на транспортних засобах зі швидкістю, більшою за встановлену на конкретній ділянці дороги.

З урахуванням вищевикладеного виникає нагальна необхідність у доповненні Кодексу України про адміністративні правопорушення окремою нормою, яка б передбачала адміністративну відповідальність за перевищення швидкості руху на транспортному засобі менше, ніж на 20 км/год. При чому за таке правопорушення пропонується установити адміністративне нематеріальне стягнення у виді попередження. Його цілком достатньо для ефективного впливу на правосвідомість порушників та розуміння ними суспільного осуду їх антисоціальної поведінки. У цілому такий підхід відповідає європейській стратегії Vision Zero (Мета: Нуль), яка спрямована на досягнення нульової смертності та тяжкого травмування учасників дорожнього руху. В основі останньої перебуває не репресія, а саме кримінологічна (некаральна) парадигма запобігання автотранспортним правопорушенням.

3. Загальна характеристика та основні положення акту

Проектом акта передбачено доповнити ст. 122 (Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху) Кодексу України про адміністративні правопорушення новою ч. 8 і викласти її у такій редакції:

«Перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів менше, ніж на 20 км/год, – тягне за собою попередження».

4. Правові аспекти

Проект акта розроблено відповідно до Конституції України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1360-р, Державній програмі підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2020 р. № 1287.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту акта не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України або місцевих бюджетів.

6. Позиція зацікавлених сторін

Проект акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної.

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект акта підпадає під сферу дії права Європейського Союзу щодо відповідальності за перевищення швидкості транспортних засобів.

Проект акта не стосується зобов'язань України у сфері прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Проект акта не містить положень, які порушують принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Проект акта не має правил і процедур, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Проект акта не містить положень, які створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводились.

8. Прогноз результатів

Прийняття проекту акта сприятиме істотному підвищенню безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту в Україні, зменшенню смертності й тяжкого травмування учасників дорожнього руху, збереженню економічного потенціалу держави, формуванню нульової толерантності громадян до порушень правил і вимог транспортної безпеки.

Реалізація акта позитивно вплине на інтереси громадян України, усі категорії учасників дорожнього руху, суспільство у цілому.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ
до проєкту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України
про адміністративні правопорушення щодо відповідальності
за перевищення встановлених обмежень швидкості руху
транспортних засобів та формування нульової толерантності
до правопорушуваності на дорогах»

Зміст положення акта законодавства	Зміст відповідного положення проєкту акта
Кодекс України про адміністративні правопорушення	
<p>Стаття 122. Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху</p>	<p>Стаття 122. Перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху</p>
<p>Частина перша Перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів на годину, порушення вимог дорожніх знаків та розмітки проїзної частини доріг, правил перевезення вантажів, буксирування транспортних засобів, зупинки, стоянки, проїзду пішохідних переходів, ненадання переваги у русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах, а так само порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>...</p>	<p>Частина перша Перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів на годину, порушення вимог дорожніх знаків та розмітки проїзної частини доріг, правил перевезення вантажів, буксирування транспортних засобів, зупинки, стоянки, проїзду пішохідних переходів, ненадання переваги у русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах, а так само порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>...</p>

Норма відсутня.	Частина восьма. Перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів менше, ніж на 20 км/год, – тягне за собою попередження.
------------------------	--

4. Проєкт Закону України
«Про внесення змін до Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини»
щодо посилення участі громадськості та гарантій
для учасників національного превентивного механізму»

Розробники:

А. Х. Степанюк – д.ю.н., проф., в.о. завідувача відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

І. С. Яковець – д.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

О. В. Гальцова – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

М. Ю. Кутєпов – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права.

Законопроект спрямовано до Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін
до Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини»
щодо посилення участі громадськості та гарантій
для учасників національного превентивного механізму»

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону

Національний превентивний механізм був створений в Україні відповідно до міжнародних зобов'язань України за Факультативним протоколом до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських

або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання, ратифікованим Законом України від 21 липня 2006 року № 22 – V.

Основним завданням національного превентивного механізму (НПМ) є здійснення регулярних відвідувань незалежним органом місць утримання осіб, з метою недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поведження та покарання. При цьому місця утримання не обмежуються лише місцями відбування покарання або попереднього ув'язнення, а стосуються всіх місць, які особа не може залишити за власним бажанням.

Проте НПМ є не єдиною структурою, на яку, поміж іншим, покладається забезпечення громадського контролю за дотриманням прав і законних інтересів людей, що перебувають в місцях несвободи. Спостережні комісії, що утворюються в кожному регіоні України на підставі Положення про спостережні комісії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2004 р. № 429 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2010 р. № 1042), є структурою, на яку покладається здійснення громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання покарань. Поєднання в складі комісій представників влади та громадськості створює гарні передумови для реалізації покладених на спостережні комісії функцій.

Так само, окремі функції контролю у формі моніторингових візитів надані й громадським радам. Громадська рада – це тимчасовий консультативно-дорадчий орган при міністерствах чи органах виконавчої влади, який дає змогу громадянам брати участь та впливати на формування державних справ. Діяльність таких утворень відбувається на підставі постанови Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

Нині діяльність різних моніторингових інституцій проходить без спільної координації, що негативно впливає на її результативність, Враховуючи, що саме Уповноважений Верховної Ради України з прав людини є ключовим суб'єктом в контролі за дотриманням прав, необхідним є об'єднання роботи НПМ з іншими органами громадського контролю.

Проблемним залишається й питання фінансування діяльності НПМ, зокрема, відшкодування витрат громадським моніторам та організаційно-технічного забезпечення їх роботи. Від початку набуття функцій НПМ і до 2019 року Уповноважений не отримував значних додаткових бюджетних

коштів на забезпечення роботи механізму відповідно до зобов'язань Уряду України згідно з ФП КПК. З дня свого створення НППМ великою мірою спирався на фінансування з боку різноманітних донорів. Наприкінці 2018 року, при затвердженні Державного бюджету України на 2019 рік, було прийнято рішення про виділення додаткового фінансування Секретаріату Уповноваженого у розмірі 2,6 млн грн. для виконання заходів з реалізації НППМ. В результаті зараз НППМ має окрему бюджетну програму в рамках бюджету Уповноваженого з фінансуванням оперативної діяльності.

Крім того, коштів, які виділяються недостатньо для відшкодування витрат громадським моніторам та організаційно-технічного забезпечення їх роботи. Без цього неможливо розв'язання ключових завдань: посилити контингент громадських моніторів і збільшити їхню спроможність до самостійної роботи; розширити контингент зовнішніх експертів, залучити їх до роботи НППМ; продовжити роботу з розробки докладних посібників/настанов щодо візитів до різних установ з окремим наголосом на запобіганні можливого неналежного поведіння і відповідного реагування на такі дії; здійснити повну оцінку навчальних потреб НППМ і його експертів; залучити Представників Уповноваженого в регіонах до роботи НППМ і надати їм відповідну спеціальну підготовку; забезпечити навчання усього персоналу і моніторів НППМ з різних аспектів повноважень НППМ, ґрунтуючись головним чином на результатах оцінки навчальних потреб.

На розв'язання означених проблемних питань і спрямовано цей законопроект.

2. Цілі і завдання прийняття акта

Метою законопроекту є виконання Україною її міжнародних зобов'язань за Факультативним протоколом до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння та покарання шляхом єдиної координації та співпраці всіх моніторингових механізмів, існуючих в Україні, зміцнення матеріального підґрунтя діяльності НППМ та інших суб'єктів контролю.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроектом передбачається покласти виконання функцій національного превентивного механізму на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений).

У зв'язку з цим законопроектом пропонується внесення до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» змін, зокрема щодо:

1) здійснення організаційного та матеріально-технічного забезпечення діяльності національного превентивного механізму та осіб, залучених до здійснення контролю за забезпеченням прав і законних інтересів громадян;

2) забезпечення координації діяльності національного превентивного механізму з іншими суб'єктами, що виконують функції проведення регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону (громадські ради, спостережні комісії тощо); вносить органам державної влади, державним органам пропозиції щодо удосконалення діяльності цих суб'єктів та належного матеріального та організаційно-технічного забезпечення їх діяльності.

Пропонується передбачити, що представникам громадських організацій, членам спостережних комісій, громадських рад, експертам, ученим та фахівцям, залученим Уповноваженим на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, компенсуються видатки, пов'язаних з проведенням регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, в межах витрат, передбачених в Державному бюджеті України на фінансування національного превентивного механізму.

Встановлюються єдині стандарти спілкування з особами в ході візитів, поведіння з інформацією з обмеженим доступом, у тому числі конфіденційною, для всіх суб'єктів моніторингу.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Правові відносини у цій сфері регулюються Конституцією України, Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». Реалізація положень законопроекту не потребує прийняття нових нормативно-правових актів.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень законопроекту потребує фінансування витрат, пов'язаних із покладенням на Уповноваженого Верховної Ради України

з прав людини виконання функцій національного превентивного механізму.

Водночас виконання законопроекту сприятиме зменшенню кількості позовів проти України до Європейського суду з прав людини у зв'язку з катуваннями та іншими жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність, видами поведження та покарання, а відтак – скороченню видатків Державного бюджету України на виплату відшкодування за рішеннями Європейського суду з прав людини у справах проти України.

З цією метою розділом II «Перехідні положення» законопроекту Кабінету Міністрів України доручається у місячний строк з дня опублікування Закону внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про внесення відповідних змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік».

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття Закону

Прийняття законопроекту сприятиме підвищенню гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні, створить додатковий механізм державного та громадського контролю за запобіганням катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким, що принижують гідність, видам поведження та покарання.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» щодо посилення участі громадськості та гарантій для учасників національного превентивного механізму»

Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»	
Чинна редакція	Пропонована редакція
Стаття 19¹. Виконання Уповноваженим функцій національного превентивного механізму	Стаття 19¹. Виконання Уповноваженим функцій національного превентивного механізму

<p>На Уповноваженого покладаються функції національного превентивного механізму відповідно до <u>Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання</u>.</p> <p>Для виконання функцій національного превентивного механізму Уповноважений:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) здійснює регулярні відвідування місць, зазначених у <u>пункті 8</u> статті 13 цього Закону, без попереднього повідомлення про час і мету відвідувань та без обмеження їх кількості; 2) проводить опитування осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, з метою отримання інформації стосовно поводження з цими особами і умов їх тримання, а також опитування інших осіб, які можуть надати таку інформацію; 3) вносить органам державної влади, державним органам, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, у тому числі зазначеним у <u>пункті 8</u> статті 13 цього Закону, пропозиції щодо попередження катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання; 4) залучає на договірних засадах (на платній або безоплат- 	<p>На Уповноваженого покладаються функції національного превентивного механізму відповідно до <u>Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання</u>.</p> <p>Для виконання функцій національного превентивного механізму Уповноважений:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) здійснює регулярні відвідування місць, зазначених у <u>пункті 8</u> статті 13 цього Закону, без попереднього повідомлення про час і мету відвідувань та без обмеження їх кількості; 2) проводить опитування осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, з метою отримання інформації стосовно поводження з цими особами і умов їх тримання, а також опитування інших осіб, які можуть надати таку інформацію; 3) вносить органам державної влади, державним органам, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, у тому числі зазначеним у <u>пункті 8</u> статті 13 цього Закону, пропозиції щодо попередження катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання; 4) залучає на договірних засадах (на платній або безоплатній основі) до регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, представників громадських організацій, членів спостережних комісій, громадських рад, експертів, учених та фахівців, у тому числі іноземних; <p>4-1) здійснює організаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності</p>
--	--

ній основі) до регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, представників громадських організацій, експертів, учених та фахівців, у тому числі іноземних;

5) реалізує інші повноваження, передбачені цим Законом.

Опитування осіб, зазначене у пункті 2 частини другої цієї статті, здійснюється Уповноваженим за відсутності третіх осіб та за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування. На вимогу Уповноваженого в разі потреби таке опитування може здійснюватися у присутності перекладача, лікаря, працівників установ, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, а у разі опитування неповнолітньої особи – її законного представника, педагога або психолога.

Представники громадських організацій, експерти, учені та фахівці, залучені Уповноваженим на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, відвідують на підставі окремого письмового доручення Уповноваженого місця, зазначені у пункті 8 статті 13 цього Закону, та з додержанням вимог частини третьої цієї статті можуть опитувати осіб, які перебувають у таких місцях, з метою отримання інформації стосовно поведінки з цими особами та щодо умов їх тримання.

національного превентивного механізму та осіб, залучених до здійснення контролю за забезпеченням прав і законних інтересів громадян; 4–2) забезпечує координацію діяльності національного превентивного механізму з іншими суб'єктами, що виконують функції проведення регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону (громадські ради, спостережні комісії тощо); вносить органам державної влади, державним органам пропозиції щодо удосконалення діяльності цих суб'єктів та належного матеріального та організаційно-технічного забезпечення їх діяльності;

5) реалізує інші повноваження, передбачені цим Законом.

Опитування осіб, зазначене у пункті 2 частини другої цієї статті, здійснюється Уповноваженим за відсутності третіх осіб та за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування. На вимогу Уповноваженого в разі потреби таке опитування може здійснюватися у присутності перекладача, лікаря, працівників установ, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, а у разі опитування неповнолітньої особи – її законного представника, педагога або психолога. Представники громадських організацій, **члени спостережних комісій, громадських рад**, експерти, учені та фахівці, залучені Уповноваженим на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, відвідують на підставі окремого письмового доручення,

Уповноваженого місця, зазначені у пункті 8 статті 13 цього Закону, та з додержанням вимог частини третьої цієї статті можуть опитувати осіб, які перебувають

Інформація з обмеженим доступом, у тому числі конфіденційна, одержана Уповноваженим, представниками громадських організацій, експертами, ученими та фахівцями, залученими Уповноваженим до виконання функцій національного превентивного механізму, під час опитування осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, використовується з додержанням законодавства України про інформацію.

За запитом Уповноваженого органи державної влади, державні органи, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності повинні надавати інформацію про чисельність осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, про кількість таких місць та їх місцезнаходження, а також будь-яку іншу інформацію стосовно поводження з особами та умов їх тримання.

У секретаріаті Уповноваженого утворюється окремий структурний підрозділ з питань недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. До роботи в цьому структурному підрозділі з додержанням рівного представництва чоловіків і жінок та представництва національних меншин залучаються

у таких місцях, з метою отримання інформації стосовно поводження з цими особами та щодо умов їх тримання.

Представникам громадських організацій, членам спостережних комісій громадських рад, експертам, ученим та фахівцям, залученим Уповноваженим на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, компенсуються видатки, пов'язаних з проведнням регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, в межах витрат, передбачених в Державному бюджеті України на фінансування національного превентивного механізму.

Інформація з обмеженим доступом, у тому числі конфіденційна, одержана Уповноваженим, представниками громадських організацій, членами спостережних комісій, громадських рад, експертами, ученими та фахівцями, залученими Уповноваженим до виконання функцій національного превентивного механізму, під час опитування осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, використовується з додержанням законодавства України про інформацію.

За запитом Уповноваженого органи державної влади, державні органи, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності повинні надавати інформацію про чисельність осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, про кількість таких місць та їх місцезнаходження, а також будь-яку іншу інформацію стосовно поводження з особами та умов їх тримання.

У секретаріаті Уповноваженого утворюється окремий структурний підрозділ

фахівці різних спеціальностей, які мають належну професійну підготовку.

Уповноважений щороку готує спеціальну доповідь про стан справ щодо недопущення в Україні катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. Така доповідь оприлюднюється в засобах масової інформації та надсилається Президентові України, Верховній Раді України і Кабінету Міністрів України з додержанням законодавства України про інформацію.

Під час виконання функцій національного превентивного механізму Уповноважений взаємодіє з Підкомітетом з недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання Комітету проти катувань, утвореним відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, а також з міжнародними організаціями і відповідними органами іноземних держав, діяльність яких пов'язана з цією сферою. Видатки на фінансування національного превентивного механізму передбачаються в Державному бюджеті України.

з питань недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. До роботи в цьому структурному підрозділі з додержанням рівного представництва чоловіків і жінок та представництва національних меншин залучаються фахівці різних спеціальностей, які мають належну професійну підготовку. Уповноважений щороку готує спеціальну доповідь про стан справ щодо недопущення в Україні катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. Така доповідь оприлюднюється в засобах масової інформації та надсилається Президентові України, Верховній Раді України і Кабінету Міністрів України з додержанням законодавства України про інформацію.

Під час виконання функцій національного превентивного механізму Уповноважений взаємодіє з Підкомітетом з недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання Комітету проти катувань, утвореним відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, **а також** з міжнародними організаціями і відповідними органами іноземних держав, діяльність яких пов'язана з цією сферою, **а також спостережними комісіями та громадськими радами.** Видатки на фінансування національного превентивного механізму передбачаються в Державному бюджеті України.

	<p>П. Прикінцеві положення</p> <ol style="list-style-type: none">1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.2. Кабінету Міністрів України доручається у місячний строк з дня опублікування Закону внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про внесення відповідних змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік».
--	--

Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про внесення змін до Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини»
щодо посилення участі громадськості та гарантій
для учасників національного превентивного механізму»

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. Внести до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., №20, ст. 99; 2008 р., №25, ст. 240) такі зміни:

1) у статті 19–1:

а) пункт 4 частини другої, частину чотири та п'ять після слів «представників громадських організацій», доповнити словами «членів спостережних комісій, громадських рад»;

б) доповнити частину другу такими пунктами:

4–1) здійснює організаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності національного превентивного механізму та осіб, залучених до здійснення контролю за забезпеченням прав і законних інтересів громадян;

4–2) забезпечує координацію діяльності національного превентивного механізму з іншими суб'єктами, що виконують функції проведення регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону (громадські ради, спостережні комісії тощо); вносить органам державної влади, державним органам пропозиції щодо удосконалення діяльності цих суб'єктів та належного матеріального та організаційно-технічного забезпечення їх діяльності;

в) доповнити новою частиною такого змісту:

«Представникам громадських організацій, членам спостережних комісій, громадських рад, експертам, ученим та фахівцям, залученим Уповноваженим на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, компенсуються видатки, пов'язаних з проведенням регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 статті 13 цього Закону, в межах витрат, передбачених в Державному бюджеті України на фінансування національного превентивного механізму».

г) частину дев'яту викласти в такій редакції:

«Під час виконання функцій національного превентивного механізму Уповноважений взаємодіє з Підкомітетом з недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання Комітету проти катувань, утвореним відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, з міжнародними організаціями і відповідними органами іноземних держав, діяльність яких пов'язана з цією сферою, а також спостережними комісіями та громадськими радами».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у місячний строк внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону про внесення змін до Закону Укра-

їни «Про Державний бюджет України на 2022 рік» щодо забезпечення фінансування витрат, пов'язаних із виконанням Уповноваженим функцій національного превентивного механізму.

Голова Верховної Ради України

5. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги окремим категоріям осіб, які перебувають у спеціалізованих закладах та установах»

Розробники:

А. Х. Степанюк – д.ю.н., проф., в.о. завідувача відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

І. С. Яковець – д.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

О. В. Гальцова – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

М. Ю. Кутєпов – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права.

Законопроект спрямовано до Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги окремим категоріям осіб, які перебувають у спеціалізованих закладах та установах»

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону

У межах впроваджуваних в Україні реформ в галузі охорони здоров'я, з 2017 року були змінені ключові підходи до порядку отримання медичної допомоги і послуг.

19 жовтня 2017 року було ухвалено Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» №2168-VIII, який запровадив гарантований пакет безоплатних для пацієнта медичних послуг та новий механізм фінансування надавачів таких послуг. Реаліза-

цію цього механізму та відповідно адміністрування програми медичних гарантій було покладено на засновану 27 грудня 2017 року Національну службу здоров'я України (НСЗУ), що є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення.

За встановленою процедурою, ключовою обставиною для отримання медичних послуг в межах державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення, є укладання декларації з сімейним лікарем (за винятком окремих напрямів медичної допомоги).

У результаті такого підходу в Україні утворився певний прошарок населення, якому такі послуги не є доступними через відсутність паспорту чи паспортного документу. Отримання паспорту громадянина України чи іншого документа, який посвідчує особу, як правило, є платною адміністративною послугою. І саме відсутність коштів стає на заваді відновлення чи оформлення цього ключового для отримання медичної послуги документу.

Особливо гостро питання паспортизації та доступу до медичних послуг стосується осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації. Тобто, це особи, що зараз отримують медичні послуги і допомогу, переважно, у відомчих закладах охорони здоров'я, але лише в разі їх утворення. При цьому зазначені категорії осіб обмежені в отримуваних послугах, оскільки мають доступ лише до тих їх видів, які покриваються відомчими бюджетами, та є значно звуженими порівняно з гарантованими державою пакетами медичної допомоги.

За підрахунками експертів, число таких громадян не перевищує 5 000 осіб в межах всієї України, що не вимагає додаткового фінансування чи значних витрат на забезпечення їх доступу до необхідних медичних послуг.

Водночас, такі особи, як правило, належать до вразливих груп населення, і несвоєчасний доступ до медичних послуг може спричинити поширення хвороб і інші негативні наслідки.

На рівні законодавчих актів не передбачається отримання медичних послуг і допомоги виключно за наявності документів та ідентифікації особи. Але саме це і створює можливість встановлення додаткових пере-

шкод у доступі до медичних послуг на рівні підзаконних актів. Порядком ведення Реєстру пацієнтів в електронній системі охорони здоров'я вже передбачено включення до нього інформації і про неідентифікованих пацієнтів. Це стосується усіх видів медичної допомоги, окрім первинної: екстрена медична допомога; вторинна (спеціалізована) медична допомога; третинна (високоспеціалізована) медична допомога; паліативна допомога.

Фактично відсутність такої можливості суперечить базовим актам законодавства. Ключова проблема в оплаті послуг за рахунок НСЗУ полягає у неможливості оплати саме послуг первинної медичної допомоги і неможливості укладання декларації без документів, що посвідчують особу.

Так само, перебування в умовах місць несвободи, потребує максимального розширення можливостей надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини.

Для окремих категорій громадян інші законодавчі акти передбачають специфіку доступу до медичної допомоги. Так, Законом України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» встановлено, що у разі відсутності у звільненої особи реєстрації місця проживання або перебування надання їй медичної допомоги здійснюється за направленням суб'єктів соціального патронажу. Проте, на практиці ця процедура не виправдано ускладнена і вимагає чіткого законодавчого врегулювання.

Ключовим суб'єктом в цьому процесі повинен виступати МОЗ України, оскільки саме на нього покладено обов'язки: 1) організувати надання звільненим особам лікувально-профілактичної, медичної та санітарної допомоги; забезпечують проведення діагностично-лабораторних обстежень у державних і комунальних закладах охорони здоров'я; 2) забезпечувати госпіталізацію до спеціалізованих закладів охорони здоров'я звільнених осіб, які потребують стаціонарного лікування, у тому числі хворих на туберкульоз або інфікованих збудниками туберкульозу, ВІЛ-інфікованих осіб та осіб із захворюваннями, що передаються статевим шляхом, у випадках, передбачених законом; 3) здійснювати інші повноваження в цій сфері відповідно до закону.

Таким чином, закріплення саме на рівні базового закону підходів до укладення декларації та доступу до медичних послуг уразливих категорій осіб, виключить можливість створення перешкод для реалізації прав на рівні підзаконних актів, а також дозволить впровадити чіткий алгоритм такого доступу, який відповідає іншим законодавчим актам, та виступає

гарантією дотримання прав громадян на медичну допомогу, передбачених законодавством України.

2. Цілі та завдання законопроекту

Проект закону розроблений з метою спрощення доступу уразливих категорій громадян до медичних послуг, зокрема, первинного рівня, а також усунення можливості створення штучних перешкод на рівні підзаконних актів у її взаємодії із надавачами медичних послуг щодо реалізації державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення України.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Законопроект передбачає:

- доповнення Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» додатковими положеннями щодо гарантування надання державою безоплатної медичної допомоги у відомчих державних закладах охорони здоров'я, а також особам, які утримуються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації;

- включення додаткових положень, що мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я формується з урахуванням планів розвитку госпітальних округів та потреб осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації, у медичному обслуговуванні, необхідності забезпечення належної якості такого обслуговування, своєчасності, доступності для громадян, ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;

- встановлення обов'язку відповідності встановленим вимогам до надавача послуг з медичного обслуговування населення також для тих суб'єктів, які надають ці послуги особам, що перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації;

• закріплення порядку доступу до медичних послуг осіб, які не мають паспорту чи паспортного документу, та потребують медичної допомоги, зокрема, первинного рівня.

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання

У зазначеній сфері правовідносин діють: Конституція України, Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» та інші нормативно-правові акти.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття проєкту закону не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевого бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття Закону

Прийняття проєкту закону дозволить забезпечити продовження реалізації програми медичних гарантій у найбільш ефективний спосіб, що передбачає повну реалізацію права громадян України на доступ до безоплатної медичної допомоги, гарантованого їм Конституцією України.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги окремим категоріям осіб, які перебувають у спеціалізованих закладах та установах»

Зміст положення (норми) чинного акта законодавства	Зміст відповідного положення проєкту акта
Основи законодавства України про охорону здоров'я (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., №4, стаття 19 із наступними змінами)	
Стаття 8. Державний захист права на охорону здоров'я Держава визнає право кожного громадянина України на охорону здоров'я і забезпечує його захист.	Стаття 8. Державний захист права на охорону здоров'я Держава визнає право кожного громадянина України на охорону здоров'я і забезпечує його захист.

Кожен громадянин має право на безоплатне отримання у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичної допомоги, до якої належать:

екстрена медична допомога;
первинна медична допомога;
вторинна (спеціалізована) медична допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

третинна (високоспеціалізована) медична допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

паліативна допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Держава гарантує безоплатне надання медичної допомоги у державних та комунальних закладах охорони здоров'я за епідемічними показаннями. Держава також гарантує безоплатне проведення медико-соціальної експертизи, судово-медичної та судово-психіатричної експертизи, патологоанатомічних розтинів та пов'язаних з ними досліджень у порядку, встановленому законодавством.

Держава гарантує громадянам України та іншим визначеним законом особам надання необхідних медичних

Кожен громадянин має право на безоплатне отримання у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичної допомоги, до якої належать:

екстрена медична допомога;
первинна медична допомога;
вторинна (спеціалізована) медична допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

третинна (високоспеціалізована) медична допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

паліативна допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Держава гарантує безоплатне надання медичної допомоги у державних **(у тому числі відомчих)** та комунальних закладах охорони здоров'я за епідемічними показаннями. Держава також гарантує безоплатне проведення медико-соціальної експертизи, судово-медичної та судово-психіатричної експертизи, патологоанатомічних розтинів та пов'язаних з ними досліджень у порядку, встановленому законодавством.

Держава гарантує громадянам України та іншим визначеним законом особам **(у тому числі тим, які утри-**

<p>послуг та лікарських засобів за рахунок коштів Державного бюджету України на умовах та в порядку, встановлених законодавством.</p> <p>У разі порушення законних прав і інтересів громадян у сфері охорони здоров'я відповідні державні, громадські або інші органи, підприємства, установи та організації, їх посадові особи і громадяни зобов'язані вжити заходів щодо поновлення порушених прав, захисту законних інтересів та відшкодування заподіяної шкоди.</p> <p>Судовий захист права на охорону здоров'я здійснюється у порядку, встановленому законодавством.</p> <p>Розроблення галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я, проведення державної оцінки медичних технологій здійснюються у <u>порядку</u>, встановленому Кабінетом Міністрів України.</p>	<p>муються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації) надання необхідних медичних послуг та лікарських засобів за рахунок коштів Державного бюджету України на умовах та в порядку, встановлених законодавством.</p> <p>У разі порушення законних прав і інтересів громадян у сфері охорони здоров'я відповідні державні, громадські або інші органи, підприємства, установи та організації, їх посадові особи і громадяни зобов'язані вжити заходів щодо поновлення порушених прав, захисту законних інтересів та відшкодування заподіяної шкоди.</p> <p>Судовий захист права на охорону здоров'я здійснюється у порядку, встановленому законодавством.</p> <p>Розроблення галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я, проведення державної оцінки медичних технологій здійснюються у <u>порядку</u>, встановленому Кабінетом Міністрів України.</p>
<p>Стаття 16. Заклади охорони здоров'я</p> <p>Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють розвитку закладів охорони здоров'я усіх форм власності.</p> <p>Порядок створення, припинення закладів охорони здоров'я, особливості діяльності та класифікація закладів визначаються законом.</p>	<p>Стаття 16. Заклади охорони здоров'я</p> <p>Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють розвитку закладів охорони здоров'я усіх форм власності.</p> <p>Порядок створення, припинення закладів охорони здоров'я, особливості діяльності та класифікація закладів визначаються законом.</p>

Мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я формується з урахуванням планів розвитку госпітальних округів, потреб населення у медичному обслуговуванні, необхідності забезпечення належної якості такого обслуговування, своєчасності, доступності для громадян, ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена.

З метою забезпечення територіальної доступності якісної медичної допомоги населенню створюється госпітальний округ. Госпітальний округ – це сукупність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб – підприємців, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, що забезпечують медичне обслуговування населення відповідної території. У межах госпітального округу визначаються опорні заклади охорони здоров'я. Порядок створення госпітальних округів та перелік опорних закладів охорони здоров'я затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Органи місцевого самоврядування здійснюють планування розвитку мережі закладів охорони здоров'я комунальної форми власності, приймають рішення про створення, припинення, реорганізацію чи перепрофілювання закладів охорони здоров'я самостійно з урахуванням плану розвитку госпітального округу.

Мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я формується з урахуванням планів розвитку госпітальних округів, потреб населення, **а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації**, у медичному обслуговуванні, необхідності забезпечення належної якості такого обслуговування, своєчасності, доступності для громадян, ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена.

З метою забезпечення територіальної доступності якісної медичної допомоги населенню створюється госпітальний округ. Госпітальний округ – це сукупність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб – підприємців, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, що забезпечують медичне обслуговування населення, **а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації** відповідної

<p>Заклади охорони здоров'я можуть добровільно проходити акредитацію в <u>порядку</u>, визначеному Кабінетом Міністрів України. Не підлягають обов'язковій акредитації аптечні заклади. Акредитація аптечних закладів може здійснюватися на добровільних засадах.</p> <p>Заклад охорони здоров'я провадить свою діяльність на підставі статуту (положення), що затверджується власником закладу (уповноваженим ним органом).</p> <p>Керівником закладу охорони здоров'я незалежно від форми власності може бути призначено лише особу, яка відповідає єдиним кваліфікаційним вимогам, що встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.</p> <p>Призначення на посаду та звільнення з посади керівника закладу охорони здоров'я здійснюються відповідно до законодавства.</p> <p>Керівники державних та комунальних закладів охорони здоров'я призначаються на посаду уповноваженим виконавчим органом управління власника закладу охорони здоров'я на конкурсній основі шляхом укладання з ними контракту на строк від трьох до п'яти років. <u>Порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я та порядок укладання контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я</u>, а також <u>типова форма</u> такого контракту затверджуються Кабінетом Міністрів України.</p>	<p>території. У межах госпітального округу визначаються опорні заклади охорони здоров'я. <u>Порядок створення госпітальних округів</u> та перелік опорних закладів охорони здоров'я затверджуються Кабінетом Міністрів України.</p> <p>Органи місцевого самоврядування здійснюють планування розвитку мережі закладів охорони здоров'я комунальної форми власності, приймають рішення про створення, припинення, реорганізацію чи перепрофілювання закладів охорони здоров'я самостійно з урахуванням плану розвитку госпітального округу.</p> <p>Заклади охорони здоров'я можуть добровільно проходити акредитацію в <u>порядку</u>, визначеному Кабінетом Міністрів України. Не підлягають обов'язковій акредитації аптечні заклади. Акредитація аптечних закладів може здійснюватися на добровільних засадах.</p> <p>Заклад охорони здоров'я провадить свою діяльність на підставі статуту (положення), що затверджується власником закладу (уповноваженим ним органом).</p> <p>Керівником закладу охорони здоров'я незалежно від форми власності може бути призначено лише особу, яка відповідає єдиним кваліфікаційним вимогам, що встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.</p> <p>Призначення на посаду та звільнення з посади керівника закладу охорони здоров'я здійснюються відповідно до законодавства.</p>
--	---

Призначення на посаду та звільнення з посади керівників установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби здійснюються відповідно до законодавства про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Залежно від форми власності заклади охорони здоров'я утворюються та функціонують як державні, комунальні, приватні чи засновані на змішаній формі власності. Державні та комунальні заклади охорони здоров'я не підлягають приватизації. За організаційно-правовою формою заклади охорони здоров'я державної власності можуть утворюватися та функціонувати як державні некомерційні підприємства або державні установи.

За організаційно-правовою формою заклади охорони здоров'я комунальної власності можуть утворюватися та функціонувати як комунальні некомерційні підприємства або комунальні установи. Заклади охорони здоров'я комунальної власності можуть утворюватися та функціонувати шляхом здійснення співробітництва територіальних громад у формах, передбачених законом, у тому числі як спільне комунальне підприємство.

Заклади охорони здоров'я приватної власності не обмежені у виборі організаційно-правової форми.

Заклади охорони здоров'я комунальної та державної форми власності, що діють в організаційно-правовій формі установи, можуть бути реорганізовані, у тому числі шляхом перетворення, за рішенням власника або уповноваженого органу управління.

Керівники державних та комунальних закладів охорони здоров'я призначаються на посаду уповноваженим виконавчим органом управління власника закладу охорони здоров'я на конкурсній основі шляхом укладання з ними контракту на строк від трьох до п'яти років. Порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я та порядок укладання контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, а також типова форма такого контракту затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Призначення на посаду та звільнення з посади керівників установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби здійснюються відповідно до законодавства про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Залежно від форми власності заклади охорони здоров'я утворюються та функціонують як державні, комунальні, приватні чи засновані на змішаній формі власності. Державні та комунальні заклади охорони здоров'я не підлягають приватизації. За організаційно-правовою формою заклади охорони здоров'я державної власності можуть утворюватися та функціонувати як державні некомерційні підприємства або державні установи.

За організаційно-правовою формою заклади охорони здоров'я комунальної власності можуть утворюватися та функціонувати як комунальні некомерційні підприємства або комунальні установи. Заклади охорони

	<p>здоров'я комунальної власності можуть утворюватися та функціонувати шляхом здійснення співробітництва територіальних громад у формах, передбачених законом, у тому числі як спільне комунальне підприємство.</p> <p>Заклади охорони здоров'я приватної власності не обмежені у виборі організаційно-правової форми.</p> <p>Заклади охорони здоров'я комунальної та державної форми власності, що діють в організаційно-правовій формі установи, можуть бути реорганізовані, у тому числі шляхом перетворення, за рішенням власника або уповноваженого органу управління.</p>
<p>Стаття 18. Фінансове забезпечення охорони здоров'я</p> <p>Фінансове забезпечення охорони здоров'я може здійснюватися за рахунок коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів, коштів юридичних та фізичних осіб, а також з інших джерел, не заборонених законом.</p> <p>Рівень фінансового забезпечення охорони здоров'я розраховується на підставі науково обґрунтованих нормативів.</p> <p>Кошти Державного бюджету України та місцевих бюджетів, призначені на охорону здоров'я, використовуються, зокрема, для забезпечення медичної та реабілітаційної допомоги населенню, фінансування державних цільових і місцевих програм охорони здоров'я та фундаментальних наукових досліджень у цій сфері.</p>	<p>Стаття 18. Фінансове забезпечення охорони здоров'я</p> <p>Фінансове забезпечення охорони здоров'я може здійснюватися за рахунок коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів, коштів юридичних та фізичних осіб, а також з інших джерел, не заборонених законом.</p> <p>Рівень фінансового забезпечення охорони здоров'я розраховується на підставі науково обґрунтованих нормативів.</p> <p>Кошти Державного бюджету України та місцевих бюджетів, призначені на охорону здоров'я, використовуються, зокрема, для забезпечення медичної та реабілітаційної допомоги населенню, а також особам, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян</p>

Фінансове забезпечення державних та комунальних закладів охорони здоров'я – бюджетних установ здійснюється відповідно до бюджетного законодавства.

Медицина допомога надається безоплатно за рахунок бюджетних коштів у закладах охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, з якими головними розпорядниками бюджетних коштів укладені договори про медичне обслуговування населення.

Реабілітаційна допомога у сфері охорони здоров'я надається за рахунок бюджетних коштів у реабілітаційних закладах, закладах охорони здоров'я з реабілітаційним відділенням чи підрозділом, інших суб'єктах господарювання, які мають право на надання реабілітаційної допомоги згідно із законодавством та з якими головні розпорядники бюджетних коштів уклали договори про медичне обслуговування населення.

Договори про медичне обслуговування укладаються у межах бюджетних коштів, передбачених на охорону здоров'я на відповідний бюджетний період, на підставі вартості та обсягу послуг з медичного обслуговування, замовником яких є держава або органи місцевого самоврядування. Вартість послуги з медичного обслуговування розраховується з урахуванням структури витрат, необхідних для надання такої послуги відповідно до галузевих стандартів

похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації, фінансування державних цільових і місцевих програм охорони здоров'я та фундаментальних наукових досліджень у цій сфері.

Фінансове забезпечення державних та комунальних закладів охорони здоров'я – бюджетних установ здійснюється відповідно до бюджетного законодавства.

Медицина допомога надається безоплатно за рахунок бюджетних коштів у закладах охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, з якими головними розпорядниками бюджетних коштів укладені договори про медичне обслуговування населення, **а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації.**

Реабілітаційна допомога у сфері охорони здоров'я надається за рахунок бюджетних коштів у реабілітаційних закладах, закладах охорони здоров'я з реабілітаційним відділенням чи підрозділом, інших суб'єктах господарювання, які мають право на надання реабілітаційної допомоги згідно із законодавством та з якими

у сфері охорони здоров'я. Методика розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування, перелік платних послуг з медичного обслуговування затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Вимоги до надавача послуг з медичного обслуговування населення, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення, порядок укладання таких договорів та типова форма договору затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Заклади охорони здоров'я можуть використовувати для підвищення рівня якості медичного обслуговування населення кошти, отримані від юридичних та фізичних осіб, якщо інше не встановлено законом. Заклади охорони здоров'я встановлюють плату за послуги з медичного обслуговування, що надаються поза договорами про медичне обслуговування населення, укладеними з головними розпорядниками бюджетних коштів, у порядку, встановленому законом.

Порядок укладення договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій та порядок визначення тарифів для оплати медичних послуг і лікарських засобів встановлюються Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення».

Порядок призначення та надання медичних субсидій встановлюється Кабінетом Міністрів України.

головні розпорядники бюджетних коштів уклали договори про медичне обслуговування населення, **а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації.**

Договори про медичне обслуговування укладаються у межах бюджетних коштів, передбачених на охорону здоров'я на відповідний бюджетний період, на підставі вартості та обсягу послуг з медичного обслуговування, замовником яких є держава або органи місцевого самоврядування. Вартість послуги з медичного обслуговування розраховується з урахуванням структури витрат, необхідних для надання такої послуги відповідно до галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я. Методика розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування, перелік платних послуг з медичного обслуговування затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Вимоги до надавача послуг з медичного обслуговування населення, **а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах**

	<p>соціальної адаптації, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення, порядок укладання таких договорів та типова форма договору затверджуються Кабінетом Міністрів України.</p> <p>Заклади охорони здоров'я можуть використовувати для підвищення рівня якості медичного обслуговування населення кошти, отримані від юридичних та фізичних осіб, якщо інше не встановлено законом. Заклади охорони здоров'я встановлюють плату за послуги з медичного обслуговування, що надаються поза договорами про медичне обслуговування населення, укладеними з головними розпорядниками бюджетних коштів, у порядку, встановленому законом.</p> <p>Порядок укладення договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій та порядок визначення тарифів для оплати медичних послуг і лікарських засобів встановлюються <u>Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення»</u>.</p> <p>Порядок призначення та надання медичних субсидій встановлюється Кабінетом Міністрів України.</p>
<p>Стаття 35⁻⁶. Надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини</p> <p>Медична допомога із застосуванням телемедицини передбачає можливість надання пацієнту медичних послуг з консультування, діагностики, лікування із використанням</p>	<p>Стаття 35⁻⁶. Надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини</p> <p>Медична допомога із застосуванням телемедицини передбачає можливість надання пацієнту медичних послуг з консультування, діагностики, лікування із використанням</p>

засобів дистанційного зв'язку у вигляді обміну інформацією в електронній формі, у тому числі шляхом передачі електронних повідомлень, проведення відеоконференцій.

Медицина допомога із застосуванням телемедицини надається з метою забезпечення пацієнту своєчасного доступу до медичної допомоги належної якості, у тому числі якщо відстань і час є критичними чинниками її надання.

Надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини забезпечують заклади охорони здоров'я або фізичні особи – підприємці, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини здійснюється шляхом телемедичного консультування, телемедичного консилиуму, телеметрії, домашнього телеконсультування, виконання медичних маніпуляцій та операцій.

При проведенні телемедичного консультування, телемедичних консилиумів, телеметрії, домашнього телеконсультування, виконання медичних маніпуляцій та операцій за допомогою електронних та програмних засобів може проводитися їх запис, у тому числі аудіо-, відео-, а також запис параметрів медичного обладнання в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

засобів дистанційного зв'язку у вигляді обміну інформацією в електронній формі, у тому числі шляхом передачі електронних повідомлень, проведення відеоконференцій.

Медицина допомога із застосуванням телемедицини надається з метою забезпечення пацієнту своєчасного доступу до медичної допомоги належної якості, у тому числі якщо відстань і час є критичними чинниками її надання, **або при перебуванні пацієнтів в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації.**

Надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини забезпечують заклади охорони здоров'я або фізичні особи – підприємці, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини здійснюється шляхом телемедичного консультування, телемедичного консилиуму, телеметрії, домашнього телеконсультування, виконання медичних маніпуляцій та операцій.

При проведенні телемедичного консультування, телемедичних консилиумів, телеметрії, домашнього телеконсультування, виконання медичних маніпуляцій та операцій

<p>Порядок надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.</p>	<p>за допомогою електронних та програмних засобів може проводитися їх запис, у тому числі аудіо-, відео-, а також запис параметрів медичного обладнання в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.</p> <p>Порядок надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.</p>
<p>Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (Відомості Верховної Ради, 2018 р., № 5, ст. 31 із наступними змінами)</p>	
<p>Стаття 9. Порядок отримання медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій</p> <p>1. У разі потреби у медичних послугах та лікарських засобах за програмою медичних гарантій пацієнт (його законний представник) звертається до надавача медичних послуг у порядку, встановленому законодавством.</p> <p>2. Пацієнт (його законний представник) реалізує своє право на вибір лікаря шляхом подання надавачу медичних послуг декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу. Надавачам медичних послуг забороняється відмовляти у прийнятті декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та веденні пацієнта, зокрема, на підставі наявності у пацієнта хронічного захворювання, його віку, статі, соціального статусу, матеріального становища,</p>	<p>Стаття 9. Порядок отримання медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій</p> <p>1. У разі потреби у медичних послугах та лікарських засобах за програмою медичних гарантій пацієнт (його законний представник) звертається до надавача медичних послуг у порядку, встановленому законодавством.</p> <p>2. Пацієнт (його законний представник) реалізує своє право на вибір лікаря шляхом подання надавачу медичних послуг декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу. Особи, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, гериатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах,</p>

зареєстрованого місця проживання тощо, крім випадків, передбачених законодавством.

3. У разі неможливості обрання лікаря пацієнт має право звернутися до Уповноваженого органу або його територіальних органів за роз'ясненнями стосовно надавачів медичних послуг, пов'язаних з наданням первинної медичної допомоги, та забезпеченням пацієнту можливості реалізувати його право на вибір лікаря.

4. Форма декларації та порядок вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

5. Надання медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій, пов'язаних з вторинною (спеціалізованою), третинною (високоспеціалізованою), паліативною медичною допомогою та медичною реабілітацією, здійснюється за направленням лікаря, який надає первинну медичну допомогу, або лікуючого лікаря в порядку, передбаченому законодавством, крім випадків, коли згідно із законодавством направлення лікаря не вимагається.

6. При наданні медичної допомоги в амбулаторних умовах лікарські засоби за програмою медичних гарантій надаються пацієнту на підставі рецепта лікаря суб'єктом господарювання, який здійснює діяльність з роздрібною торгівлі лікарськими засобами та уклав договір про реімбурсацію з Уповноваженим органом/

центрах соціальної адаптації, у разі відсутності в них паспорту або паспортного документа, подають декларацію про вибір лікаря через адміністрацію відповідних установ та закладів. У разі відсутності у особи паспорту чи паспортного документа, реєстрації місця проживання або перебування, укладання декларації та надання їй медичної допомоги здійснюється за направленням суб'єктів соціального патронажу. Надавачам медичних послуг забороняється відмовляти у прийнятті декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та веденні пацієнта, зокрема, на підставі наявності у пацієнта хронічного захворювання, його віку, статі, соціального статусу, матеріального становища, зареєстрованого місця проживання тощо, крім випадків, передбачених законодавством.

3. У разі неможливості обрання лікаря пацієнт має право звернутися до Уповноваженого органу або його територіальних органів за роз'ясненнями стосовно надавачів медичних послуг, пов'язаних з наданням первинної медичної допомоги, та забезпеченням пацієнту можливості реалізувати його право на вибір лікаря.

4. Форма декларації та порядок вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

<p>7. <u>Порядок реімбурсації лікарських засобів</u> за програмою медичних гарантій на відповідний рік, <u>типова форма договору про реімбурсацію, порядок його укладення, зміни та припинення</u> затверджуються Кабінетом Міністрів України.</p> <p>8. Надавач медичних послуг зобов'язаний поінформувати пацієнта про медичні послуги та лікарські засоби, які пацієнт може отримати в цього надавача за програмою медичних гарантій.</p>	<p>5. Надання медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій, пов'язаних з вторинною (спеціалізованою), третинною (високоспеціалізованою), паліативною медичною допомогою та медичною реабілітацією, здійснюється за направленням лікаря, який надає первинну медичну допомогу, або лікуючого лікаря в порядку, передбаченому законодавством, крім випадків, коли згідно із законодавством направлення лікаря не вимагається.</p> <p>6. При наданні медичної допомоги в амбулаторних умовах лікарські засоби за програмою медичних гарантій надаються пацієнту на підставі рецепта лікаря суб'єктом господарювання, який здійснює діяльність з роздрібною торгівлі лікарськими засобами та уклав договір про реімбурсацію з Уповноваженим органом.</p> <p>7. <u>Порядок реімбурсації лікарських засобів</u> за програмою медичних гарантій на відповідний рік, <u>типова форма договору про реімбурсацію, порядок його укладення, зміни та припинення</u> затверджуються Кабінетом Міністрів України.</p> <p>8. Надавач медичних послуг зобов'язаний поінформувати пацієнта про медичні послуги та лікарські засоби, які пацієнт може отримати в цього надавача за програмою медичних гарантій.</p>
--	---

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги окремим категоріям осіб, які перебувають у спеціалізованих закладах та установах»

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., №4, стаття 19 із наступними змінами):

1) у статті 8:

а) абзац третій після слів «Держава гарантує безоплатне надання медичної допомоги у державних» доповнити словами «(у тому числі відомчих)»;

б) абзац четвертий після слів «Держава гарантує громадянам України та іншим визначеним законом особам» доповнити положенням «(у тому числі тим, які утримуються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації)».

2) у статті 16:

а) абзац третій після слів «Мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я формується з урахуванням планів розвитку госпітальних округів, потреб населення» доповнити положенням «а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації»;

б) абзац четвертий після слів «Госпітальний округ – це сукупність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб – підприємців, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, що забезпечують медичне обслуговування населення» доповнити положенням «в також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації».

3) у статті 18:

а) абзац третій після слів «Кошти Державного бюджету України та місцевих бюджетів, призначені на охорону здоров'я, використовуються, зокрема, для забезпечення медичної та реабілітаційної допомоги населенню» доповнити положенням: «а також особам, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації»;

б) абзац п'ятий після слів «Медична допомога надається безоплатно за рахунок бюджетних коштів у закладах охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, з якими головними розпорядниками бюджетних коштів укладені договори про медичне обслуговування населення» доповнити положенням: «а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації»;

в) абзац шостий після слів: «Реабілітаційна допомога у сфері охорони здоров'я надається за рахунок бюджетних коштів у реабілітаційних закладах, закладах охорони здоров'я з реабілітаційним відділенням чи підрозділом, інших суб'єктах господарювання, які мають право на надання реабілітаційної допомоги згідно із законодавством та з якими

головні розпорядники бюджетних коштів уклали договори про медичне обслуговування населення» доповнити положенням: «а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації»;

г) абзац восьмий після слів: «Вимоги до надавача послуг з медичного обслуговування населення» доповнити положенням: «а також осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації».

4) абзац другий статті 35⁶ після слів: «Медична допомога із застосуванням телемедицини надається з метою забезпечення пацієнту своєчасного доступу до медичної допомоги належної якості, у тому числі якщо відстань і час є критичними чинниками її надання» доповнити положенням: «або при перебуванні пацієнтів в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації».

2. У Законі України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (Відомості Верховної Ради, 2018 р., №5, ст. 31 із наступними змінами):

1) частину другу статті доповнити новим другим абзацом такого змісту такого змісту: «Особи, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації, у разі відсутності в них паспорту або паспортного документа, подають декларацію про вибір лікаря через адміністрацію відповідних установ та закладів. У разі відсутності у особи паспорту чи паспортного документа, реєстрації місця проживання або перебування,

укладання декларації та надання їй медичної допомоги здійснюється за направленням суб'єктів соціального патронажу».

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом: привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Голова Верховної Ради України

5. Проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо особливостей правового статусу засуджених з числа військовополонених»

Розробники:

А. Х. Степанюк – д.ю.н., проф., в.о. завідувача відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

І. С. Яковець – д.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

О. В. Гальцова – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

Законопроект спрямовано до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо особливостей правового статусу засуджених з числа військовополонених»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Одним з наслідків російської збройної агресії проти України стало значне число військовополонених, які або були захоплені в ході бойових дій або самостійно здалися в полон. Стосовно ряду таких осіб нині порушено кримінальні провадження у зв'язку з вчинення ними воєнних злочинів та інших кримінальних правопорушень. У подальшому вони будуть засуджені до кримінальних покарань і направлені для їх відбуття до відповідних органів або установ України.

Женевська конвенція про поводження з військовополоненими (далі – Конвенція) визначає специфіку правового становища військовополонених, навіть у разі їх засудження за законодавством країни, що тримає таких

осіб в полоні. Крім того, Конвенція передбачає (ст. 49), що держава, яка тримає в полоні, може використовувати працю військовополонених, які є працездатними, беручи до уваги їхній вік, стать, військове звання та фізичну здатність виконувати певну роботу. Крім робіт, пов'язаних з керуванням табором, уведенням його в експлуатацію або утриманням і технічним обслуговуванням, військовополонених можна примушувати виконувати лише певні, вказані у Конвенції, види робіт, які не мають воєнного характеру або призначення, і спрямовані на відновлення сільського та інших видів господарства, пошкодженої інфраструктури тощо. При цьому Конвенція дозволяє використання такої праці на користь приватних осіб (ст. 57): «Поводження з військовополоненими, які працюють на приватних осіб, навіть якщо ці останні відповідають за їхню охорону та захист, не повинно бути гіршим, ніж поведження, передбачене цією Конвенцією».

Чинні в Україні норми Кримінально-виконавчого кодексу України (стаття 118) передбачають дещо інші підходи до організації праці засуджених, які не враховують можливість і доцільність використання праці колишніх військовополонених на користь відновлення пошкодженої внаслідок збройної агресії інфраструктури, а також на користь приватних фізичних осіб. Як прямо передбачено у ст. 118 КВК України, засуджені до позбавлення волі мають право працювати в місцях і на роботах, які визначаються адміністрацією колонії, при цьому враховуються наявні виробничі потужності, зважається на стать, вік, працездатність, стан здоров'я і спеціальність. Засуджені залучаються до оплачуваної праці, як правило, на підприємствах, у майстернях колоній, а також на державних або інших форм власності підприємствах за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції. Таким чином, залучення засуджених військовополонених до видів робіт, дозволених Конвенцією, нині є можливим виключно за їх згодою.

Міжнародні стандарти забороняють примусову працю, а відповідно до Конвенції МОП «Про скасування примусової праці» 1957 року – кожний член МОП (сторона Конвенції) зобов'язався скасувати всі види примусу та обов'язкової праці. Водночас не вважається примусовою працею військова служба чи альтернативна служба (невійськова), а також робота чи служба, що виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до вимог закону.

Таким чином, для усунення можливих юридичних колізій необхідно нормативно закріпити таку працю в законодавстві.

Відсутність зазначених законодавчих приписів щодо обов'язку засуджених військовополонених працювати, може негативно позначитися на керованості цими особами при їх залученні до робіт з відновлення пошкодженої інфраструктури, і фактично може стати перешкодою для цього.

Необхідність законодавчого врегулювання цих питань зумовили підготовку проекту Закону, покликаною усунути зазначену законодавчу невизначеність та запобігти можливому ухиленню від виконання робіт на користь громади та окремих постраждалих осіб засуджених з числа військовополонених.

Крім того, доцільним є законодавче закріплення, з урахуванням спрямованості злочинних дій, обов'язку цієї категорії засуджених брати участь в заходах ідеологічного виховання, спрямованого на формування поважного ставлення до життя, прав і свобод людини та громадянина, негативного ставлення до військової агресії та участі в ній.

2. Мета законопроекту та шляхи її досягнення

Метою законопроекту є забезпечення умов для залучення до відновлення інфраструктури засуджених з числа військовополонених, а також забезпечення спеціального соціально-виховного впливу на їх поведінку.

3. Загальна характеристика та основні положення проекту

Проект Закону передбачає внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо такого:

1) встановлено, що засуджені з числа військовополонених зобов'язані брати участь у соціально-виховних заходах, в тому числі в заходах ідеологічного виховання, спрямованого на формування поважного ставлення до життя, прав і свобод людини та громадянина, негативного ставлення до військової агресії та участі в ній;

2) передбачено, що засуджені з числа військовополонених зобов'язані працювати з метою відновлення спричиненої збройною агресією шкоди в місцях і на роботах, які належать до: а) сільського господарства; б) галузей промисловості, пов'язаних з виробництвом або видобутком сировини, а також обробних галузей промисловості, за винятком металургійної, машинобудівної та хімічної промисловості; громадських та будівельних робіт, які не мають воєнного характеру або призначення; в) транспорту й навантаження-розвантаження матеріальних запасів, які не мають воєнного характеру або призначення; г) торговельного підприємництва,

прикладного мистецтва; д) побутового обслуговування; е) комунальних послуг, які не мають воєнного характеру або призначення. Вид і місце проведення робіт, в тому числі й на користь приватних осіб, визначаються адміністрацією органу чи установи виконання покарань відповідно до потреб регіону за погодженням з місцевими органами виконавчої влади (військовими адміністраціями) або органами місцевого самоврядування;

3) закріплено, що з засудженими з числа військовополонених додатково проводиться ідеологічне виховання, спрямоване на формування поважного ставлення до життя, прав і свобод людини та громадянина, негативного ставлення до військової агресії та участі в ній.

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання

Регулювання правовідносин у зазначеній сфері здійснюється Конституцією України та Кримінально-виконавчим кодексом України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування проекту Закону

Реалізація положень Закону додаткових бюджетних коштів не потребуватиме.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону

Прийняття цього Закону створить умови для залучення до відновлення інфраструктури засуджених з числа військовополонених, а також забезпечення спеціального соціально-виховного впливу на їх поведінку.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо особливостей правового статусу засуджених з числа військовополонених»

Кримінально-виконавчий кодекс України	
Чинна редакція	Редакція, що пропонується
Стаття 9. Основні обов'язки засуджених	Стаття 9. Основні обов'язки засуджених
1. Засуджені зобов'язані:	1. Засуджені зобов'язані:

виконувати встановлені законодавством обов'язки громадян України, неухильно додержуватися правил поведінки, які передбачені для засуджених, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших осіб; виконувати встановлені законодавством вимоги адміністрації органів і установ виконання покарань, уповноваженого органу з питань пробації;

ввічливо ставитися до персоналу, інших осіб, які відвідують установи виконання покарань, а також до інших засуджених;

з'являтися за викликом адміністрації органів і установ виконання покарань, уповноваженого органу з питань пробації.

2. Невиконання засудженими своїх обов'язків і встановлених законодавством вимог адміністрації органів і установ виконання покарань тягне за собою встановлену законом відповідальність.

3. Обов'язки засуджених, до яких судом застосовано пробацію, визначаються цим Кодексом та Законом України «Про пробацію».

виконувати встановлені законодавством обов'язки громадян України, неухильно додержуватися правил поведінки, які передбачені для засуджених, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших осіб;

виконувати встановлені законодавством вимоги адміністрації органів і установ виконання покарань, уповноваженого органу з питань пробації;

ввічливо ставитися до персоналу, інших осіб, які відвідують установи виконання покарань, а також до інших засуджених;

з'являтися за викликом адміністрації органів і установ виконання покарань, уповноваженого органу з питань пробації;

брати участь у соціально-виховних заходах, в тому числі засуджені з числа військовополонених – в заходах ідеологічного виховання, спрямованого на формування поважного ставлення до життя, прав і свобод людини та громадянина, негативного ставлення до військової агресії та участі в ній.

2. Невиконання засудженими своїх обов'язків і встановлених законодавством вимог адміністрації органів і установ виконання покарань тягне за собою встановлену законом відповідальність.

3. Обов'язки засуджених, до яких судом застосовано пробацію, визначаються цим Кодексом та Законом України «Про пробацію».

4. Засуджені з числа військовополонених зобов'язані працювати з метою відновлення спричиненої

	<p>збройною агресією шкоди в місцях і на роботах, які належать до:</p> <p>а) сільського господарства; б) галузей промисловості, пов'язаних з виробництвом або видобутком сировини, а також обробних галузей промисловості, за винятком металургійної, машинобудівної та хімічної промисловості; в) громадських та будівельних робіт, які не мають воєнного характеру або призначення; г) транспорту й навантаження-розвантаження матеріальних запасів, які не мають воєнного характеру або призначення; д) торговельного підприємництва, прикладного мистецтва; е) побутового обслуговування; ж) комунальних послуг, які не мають воєнного характеру або призначення. Вид і місце проведення робіт, в тому числі й на користь приватних осіб, визначаються адміністрацією органу чи установи виконання покарань відповідно до потреб регіону за погодженням з місцевими органами виконавчої влади (військовими адміністраціями) або органами місцевого самоврядування.</p>
<p>Стаття 118. Залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці</p> <p>1. Засуджені до позбавлення волі мають право працювати. Праця здійснюється на добровільній основі на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, який укладається між засудженим та фізичною особою – підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт чи надання послуг.</p>	<p>Стаття 118. Залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці</p> <p>1. Засуджені до позбавлення волі мають право працювати. Праця здійснюється на добровільній основі на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, який укладається між засудженим та фізичною особою – підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт чи надання послуг.</p>

Такі договори погоджуються адміністрацією колонії та повинні містити порядок їх виконання. Адміністрація зобов'язана створювати умови для праці засуджених за договорами цивільно-правового характеру та трудовими договорами.

2. Засуджені до позбавлення волі, які мають заборгованість за виконавчими документами, зобов'язані працювати в місцях і на роботах, які визначаються адміністрацією колонії, до погашення такої заборгованості.

Засудженим, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», особам з інвалідністю першої та другої груп, хворим на активну форму туберкульозу, жінкам з вагітністю понад чотири місяці, жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, дозволяється працювати за їхнім бажанням з урахуванням висновку лікарської комісії колонії.

3. Перелік робіт і посад, на яких забороняється використовувати засуджених до позбавлення волі, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

4. Засуджені не мають права припинити роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів.

5. Засуджені можуть залучатися без оплати праці лише до робіт з благоустрою колоній і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до допоміжних робіт із забезпечення колоній продовольством.

Такі договори погоджуються адміністрацією колонії та повинні містити порядок їх виконання. Адміністрація зобов'язана створювати умови для праці засуджених за договорами цивільно-правового характеру та трудовими договорами.

2. Засуджені до позбавлення волі, які мають заборгованість за виконавчими документами, зобов'язані працювати в місцях і на роботах, які визначаються адміністрацією колонії, до погашення такої заборгованості.

Засудженим, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», особам з інвалідністю першої та другої груп, хворим на активну форму туберкульозу, жінкам з вагітністю понад чотири місяці, жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, дозволяється працювати за їхнім бажанням з урахуванням висновку лікарської комісії колонії.

3. Перелік робіт і посад, на яких забороняється використовувати засуджених до позбавлення волі, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

4. Засуджені не мають права припинити роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів.

5. Засуджені можуть залучатися без оплати праці лише до робіт з благоустрою колоній і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до допоміжних робіт із забезпечення колоній продовольством.

<p>До цих робіт засуджені залучаються в порядку черговості, в неробочий час і не більш як на дві години на день.</p>	<p>До цих робіт засуджені залучаються в порядку черговості, в неробочий час і не більш як на дві години на день.</p> <p>б. Засуджені з числа військовополонених зобов'язані працювати в місцях і на роботах, які належать до: а) сільського господарства; б) галузей промисловості, пов'язаних з виробництвом або видобутком сировини, а також обробних галузей промисловості, за винятком металургійної, машинобудівної та хімічної промисловості; в) громадських та будівельних робіт, які не мають воєнного характеру або призначення; г) транспорту й навантаження-розвантаження матеріальних запасів, які не мають воєнного характеру або призначення; д) торговельного підприємництва, прикладного мистецтва; е) побутового обслуговування; ж) комунальних послуг, які не мають воєнного характеру або призначення. Вид і місце проведення робіт, в тому числі й на користь приватних осіб, визначаються адміністрацією установи виконання покарань відповідно до потреб регіону за погодженням з місцевими органами виконавчої влади (військовими адміністраціями) або органами місцевого самоврядування.</p>
<p>Стаття 124. Основні напрями, форми і методи соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі</p> <p>1. У колоніях проводиться моральне, правове, трудове, естетичне фізичне, санітарно-гігієнічне виховання,</p>	<p>Стаття 124. Основні напрями, форми і методи соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі</p> <p>1. У колоніях проводиться моральне, правове, трудове, естетичне, фізичне, санітарно-гігієнічне виховання</p>

<p>засуджених, а також інші його види, що сприяють становленню їх на життєву позицію, яка відповідає правовим нормам і вимогам суспільно корисної діяльності.</p> <p>2. Соціально-виховна робота із засудженими організується в індивідуальних, групових і масових формах на основі психолого-педагогічних принципів і методів.</p>	<p>засуджених, а також інші його види, що сприяють становленню їх на життєву позицію, яка відповідає правовим нормам і вимогам суспільно корисної діяльності.</p> <p>2. Соціально-виховна робота із засудженими організується в індивідуальних, групових і масових формах на основі психолого-педагогічних принципів і методів.</p> <p>3. Із засудженими з числа військовополонених додатково проводиться ідеологічне виховання, спрямоване на формування поважного ставлення до життя, прав і свобод людини та громадянина, негативного ставлення до військової агресії та участі в ній. Порядок проведення такого ідеологічного виховання визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.</p>
---	---

Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо особливостей правового статусу засуджених з числа військовополонених»

І. Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**: внести зміни до Кримінально-виконавчого кодексу України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3–4, ст. 21, із наступними змінами):

1. У статті 9:

а) частину першу доповнити новим абзацом п'ятим такого змісту: «брати участь у соціально-виховних заходах, в тому числі засуджені з числа військовополонених – в заходах ідеологічного виховання, спря-

мованого на формування поважного ставлення до життя, прав і свобод людини та громадянина, негативного ставлення до військової агресії та участі в ній».

б) статтю 9 доповнити новою частиною четвертою такого змісту: «4. Засуджені з числа військовополонених зобов'язані працювати з метою відновлення спричиненої збройною агресією шкоди в місцях і на роботах, які належать до: а) сільського господарства; б) галузей промисловості, пов'язаних з виробництвом або видобутком сировини, а також обробних галузей промисловості, за винятком металургійної, машинобудівної та хімічної промисловості; в) громадських та будівельних робіт, які не мають воєнного характеру або призначення; г) транспорту й навантаження-розвантаження матеріальних запасів, які не мають воєнного характеру або призначення; д) торговельного підприємництва, прикладного мистецтва; е) побутового обслуговування; ж) комунальних послуг, які не мають воєнного характеру або призначення. Вид і місце проведення робіт, в тому числі й на користь приватних осіб, визначаються адміністрацією органу чи установи виконання покарань відповідно до потреб регіону за погодженням з місцевими органами виконавчої влади (військовими адміністраціями) або органами місцевого самоврядування».

2. Статтю 118 доповнити новою частиною шостою такого змісту:

«6. Засуджені з числа військовополонених зобов'язані працювати в місцях і на роботах, які належать до: а) сільського господарства; б) галузей промисловості, пов'язаних з виробництвом або видобутком сировини, а також обробних галузей промисловості, за винятком металургійної, машинобудівної та хімічної промисловості; в) громадських та будівельних робіт, які не мають воєнного характеру або призначення; г) транспорту й навантаження-розвантаження матеріальних запасів, які не мають воєнного характеру або призначення; д) торговельного підприємництва, прикладного мистецтва; е) побутового обслуговування; ж) комунальних послуг, які не мають воєнного характеру або призначення. Вид і місце проведення робіт, в тому числі й на користь приватних осіб, визначаються адміністрацією установи виконання покарань відповідно до потреб регіону за погодженням з місцевими органами виконавчої влади (військовими адміністраціями) або органами місцевого самоврядування».

3. Статтю 124 доповнити новою частиною третьою такого змісту:

«3. Із засудженими з числа військовополонених додатково проводиться ідеологічне виховання, спрямоване на формування поважного ставлення до життя, прав і свобод людини та громадянина, негативного ставлення до військової агресії та участі в ній. Порядок проведення такого ідеологічного виховання визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України».

II. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Голова Верховної Ради України

7. Проєкт Закону України «Про внесення змін до частини 2 ст. 7 Кримінально-виконавчого кодексу України»

Розробники:

А. Х. Степанюк – д.ю.н., проф., в. о. завідувача відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

І. С. Яковець – д.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

О. В. Гальцова – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;

Законопроєкт спрямовано до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проєкту Закону «Про внесення змін до частини 2 ст. 7 Кримінально-виконавчого кодексу України»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акту

Відповідно до ч. 1 ст. 50 Кримінального кодексу України покарання є заходом державного примусу, застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Проте обмеження прав і свобод засудженого вимагає певної послідовності процесуальних дій. На законодавчому рівні це шляхом закріплення у ст. 50 КК та у відповідних нормах ст. ст. 53–64 КК, що визначають які обмеження прав і свобод у якісному і кількісному вимірі можна застосувати для відповідного виду покарання. У подальшому це відбувається в кримінальному провадженні: на досудовому розслідуванні та судовому провадженні, результатом останніх є призначення покарання на засадах, визначених розділом XI КК України. Це означає, що суд при призначенні покарання має дотримуватися як вимог кримінального закону, так

і Кримінального процесуального кодексу. Однією із важливих засад, закріплених у КПК, є недопустимість погіршення правового становища засудженого у наступній порівняно з попередньою стадії кримінального провадження (ст. 437 КПК).

На наш погляд, неприпустимо погіршувати правове становище засудженого в такій стадії кримінального процесу, як виконання судового рішення. Частина 2 ст. 21 КПК України передбачає, що вирок та ухвала суду, що набрали законної сили в порядку, визначеному цим Кодексом, є обов'язковими і підлягають безумовному виконанню на всій території України.

Як відомо, виконання покарань здійснюється через організацію кримінально-виконавчої діяльності, метою якої є кара, тобто обмеження прав і свобод засуджених. У результаті втілення у життя такого обмеження прав і свобод особа піддана кримінальному покаранню опиняється у правовому стані відбування покарання. Тобто стану юридичного буття засудженого до відповідного покарання з характерними для нього правообмеженнями у визначений проміжок часу (строк покарання), у визначеному просторі (кримінально-виконавча установа, дисциплінарний батальйон). Правовий стан уже покараної судом особи, що зафіксовано обвинувальним вирокком, знаходиться в основі правового статусу засудженого, таких його елементів, як специфічні обов'язки, суб'єктивні права і законні інтереси.

Основоположна норма, яка визначає правовий статус засуджених, закріплена у частині 3 статті 63 Конституції України, у якій проголошено, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вирокком суду. У Основному Законі не вказується конкретно, яким саме законом можуть бути обмежені права засуджених. Оскільки мова йде про специфічний правовий статус, то специфіка, особливості тих чи інших обмежень засуджених, визначені, насамперед, кримінальним законодавством.

Зокрема, у статтях 53–64 КК України визначені якісні, змістовні характеристики покарань, властивих їм обмежень прав і свобод, а вирокком суду, винесеному у кримінальному процесі, задаються кількісні параметри цих обмежень.

Засуджений, який згідно зі ст. 3 КПК України є стороною кримінального провадження, у тому числі й у стадії виконання вироку, одночасно під час виконання-відбування покарання перетворюється у суб'єкта кри-

мінально-виконавчих правовідносин з правовим статусом, визначеним главою 2 КВК України. При цьому частина 2 ст. 7 КВК України містить положення, згідно з яким засуджені користуються всіма правами людини та громадянина, передбаченими Конституцією України, за винятком обмежень, визначених цим кодексом, законами України і встановлених вироком суду. Вирок суду вже визначив, яких обмежень прав і свобод має зазнати засуджений.

Необхідно звернути увагу на те, що редакція ч. 2 ст. 7 КВК не повною мірою відповідає ч. 3 ст. 63 Конституції України, оскільки про «цей Кодекс» там нічого не сказано. Правове становище засудженого насамперед визначено на підставі норм матеріального права, норм кримінального законодавства, і вироку суду. Погіршувати правове становище засудженого у стадії виконання вироку, де він є стороною кримінального провадження, недопустимо. Процедура виконання-відбування покарання є похідною від такої стадії кримінального провадження, як виконання вироку суду, але це позасудова форма зі специфічною кримінально-виконавчою діяльністю органів та установ виконання покарань. Виконання покарання як видозмінене виконання вироку так само не повинно додатково обмежувати права і свободи засуджених до вже обмежених застосованим покаранням у процесі кримінального судочинства на підставі норм КК і КПК.

2. Мета і шляхи її досягнення

Проект Закону підготовлений з метою приведення норм КВК України у відповідність до Конституції України.

3. Загальна характеристика та основні положення проєкту

Проектом Закону передбачається внести зміни до Кримінально-виконавчого кодексу України.

4. Стан нормативно-правової бази у вказаній сфері правового регулювання

У даній сфері правового регулювання діють положення Кримінально-виконавчого кодексу України.

5. Фінансове-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту Закону не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проєкту

Реалізація Закону сприятиме подоланню суперечностей між КВК України та Конституцією України.

6¹. Запобігання дискримінації

У проєкті Закону України відсутні положення, які містять ознаки дискримінації. Громадська антидискримінаційна експертиза не проводилася.

7. Запобігання корупції

У проєкті Закону України відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

8. Громадське обговорення

Проект Закону обговорено під час засідання вченої ради НДІ вивчення проблем злочинності імені В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, а також за участю представників громадських організацій.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

**до проєкту Закону «Про внесення змін до частини 2 ст. 7
Кримінально-виконавчого кодексу України»**

Зміст положення (норми) чинного законодавства	Зміст відповідного положення (норми) проєкту акта
Кримінально-виконавчий кодекс України	
Стаття 7. Основи правового статусу засуджених	Стаття 7. Основи правового статусу засуджених
1. ...	1. ...
2. Засуджені користуються всіма правами людини та громадянина, передбаченими <u>Конституцією України</u> , за винятком обмежень, визначених цим Кодексом, законами України і встановлених вироком суду.	2. Засуджені користуються всіма правами людини та громадянина, передбаченими <u>Конституцією України</u> , за винятком обмежень, визначених законами України і встановлених вироком суду.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про узгодження Закону України «Про внесення змін до частини 2 ст. 7 Кримінально-виконавчого кодексу України»

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є** :

1. Проект Закону України «Про внесення змін до частини 2 ст. 7 Кримінально-виконавчого кодексу України» прийняти за основу.

2. Доручити Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням зауважень і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

Голова Верховної Ради України

8. Проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих вимог здійснення дистанційного судового провадження»

Розробник:

М. І. Пашковський – к.ю.н., доц., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою.

Законопроект спрямовано до Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проєкту Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих вимог здійснення дистанційного судового провадження»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Запропоновані законопроектом зміни спрямовані на усунення випадків неможливості проведення судових засідань через неявку учасників судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та / або інших держав проти України, коли учасники судового провадження не можуть прийти в судове засідання через небезпеку для їх життя, здоров'я, знаходження від суду на значній відстані, або неможливості доставлення в суд апеляційної або касаційної інстанції підозрюваних, обвинувачених, які тримаються під вартою. Отже вказані зміни також спрямовані на зменшення затримок, пов'язаних із переміщенням осіб, які тримаються під вартою, або явкою в судове засідання інших учасників судового провадження, а отже, на спрощення та прискорення кримінальних розглядів.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою законопроекту є викладення норм Кримінального процесуального кодексу в редакції, яка б забезпечувала здійснення судових засідань у випадку виникнення надзвичайних обставин та воєнного стану.

3. Загальна характеристика й основні положення законопроекту.

Проектом пропонується конкретизувати, що лише суд **першої інстанції, слідчий суддя** не має права прийняти рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває підозрюваний, обвинувачений, якщо він проти цього заперечує. Отже, дистанційне судове провадження в судах апеляційної, касаційної інстанції стає можливим навіть якщо проти цього заперечує підозрюваний, обвинувачений. При цьому участь такого підозрюваного, обвинуваченого в судовому засіданні забезпечується або з приміщення того ж суду або іншого суду (ч.ч. 4–5 ст. 336 КПК України), з приміщення установи попереднього ув'язнення або установі виконання покарань, якщо така особа в них тримається (ч. 6 ст. 336 КПК України), або з використанням власних технічних засобів та електронного підпису підозрюваного, обвинуваченого згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів) (нова ч. 10 ст. 336 КПК України).

У зв'язку з цим, проектом пропонується доповнити статтю 336 КПК України, яка регламентує проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження, новою частиною десятою, якою дозволити під час досудового розслідування або судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та / або інших держав проти України учасникам судового провадження, за винятком підозрюваного, обвинуваченого, які тримаються під вартою, брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та електронного підпису згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів).

Також пропонується доповнити ч. 3 ст. 336 КПК України положеннями про те, що захисник підозрюваного, обвинуваченого має право бути присутнім у місці, де знаходиться підозрюваний, обвинувачений, при дистанційному судовому провадженні, а також, що захисник та підозрюваний, обвинувачений, які беруть участь в судовому засіданні, можуть безперешкодно конфіденційно консультиватися один з одним із застосуванням відповідних технічних засобів.

ЄСПЛ у своїх рішеннях неодноразово зазначав, що участь обвинуваченого у провадженні у режимі відеоконференції сама по собі не суперечить Конвенції (п. 67 рішення у справі «MARCELLO VIOLA с. ITALIE» від 05.10.2006 (заява № 45106/04)¹, п. 29 рішення у справі «ZAGARIA с. ITALY» від 27.11.2007 (заява 58295/00)².

Однак ЄСПЛ також застерігав, що участь обвинуваченого у провадженні у режимі відеоконференції повинна гарантувати, що її застосування в кожному конкретному випадку переслідує законну мету (зокрема, захист громадського порядку, запобігання злочинам, захист прав на життя, свободу та недоторканність свідків і потерпілих від правопорушень, дотримання вимоги розумного строку провадження впродовж судового розгляду, забезпечення конфіденційного спілкування захисника зі своїм клієнтом, а також сумісність процедур з іншими вимогами поваги до права на захист (п.п. 52–53 рішення у справі «MARCELLO VIOLA с. ITALIE» від 05.10.2006 (заява № 45106/04)³, п.п. 29–30 рішення у справі «ZAGARIA с. ITALY» від 27.11.2007 (заява 58295/00)⁴.

4. Стан нормативно-правової бази в даній сфері правового регулювання

Нормативно-правовою базою в цій сфері правового регулювання є Конституція України та Кримінальний процесуальний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень цього законопроекту не потребує додаткових видатків із Державного бюджету України. Забезпечення його виконання

¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77244>

² <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83492>

³ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77244>

⁴ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83492>

в разі його прийняття здійснюватиметься в межах відповідних бюджетних видатків, передбачених Законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття цього законопроекту надасть змогу судам здійснювати правосуддя у випадку виникнення надзвичайних обставин та введення воєнного стану.

В разі прийняття законопроекту буде вирішена проблема забезпечення проведення судових засідань в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та / або інших держав проти України.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих вимог здійснення дистанційного судового провадження»

Зміст положення (норми) чинного законодавства	Зміст відповідного положення (норми) проекту акта
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 336. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження ... 2. Суд ухвалює рішення про здійснення дистанційного судового провадження за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи інших учасників кримінального провадження. У разі якщо сторона кримінального провадження чи потерпілий заперечує проти здійснення дистанційного судового провадження, суд може ухвалити рішення про його здійснення лише вмотивованою	Стаття 336. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження ... 2. Суд ухвалює рішення про здійснення дистанційного судового провадження за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи інших учасників кримінального провадження. У разі якщо сторона кримінального провадження чи потерпілий заперечує проти здійснення дистанційного судового провадження, суд може ухвалити рішення про його здійснення лише

<p>ухвалою, обґрунтувавши в ній прийняте рішення. Суд не має права прийняти рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, якщо він проти цього заперечує.</p>	<p>вмотивованою ухвалою, обґрунтувавши в ній прийняте рішення. Суд першої інстанції не має права прийняти рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, якщо він проти цього заперечує.</p>
<p>3. Застосовувані в дистанційному судовому провадженні технічні засоби і технології мають забезпечувати належну якість зображення і звуку, дотримання принципу гласності та відкритості судового провадження, а також інформаційну безпеку. Учасникам кримінального провадження має бути забезпечена можливість чути та бачити хід судового провадження, ставити запитання і отримувати відповіді, реалізувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, передбачені цим Кодексом.</p>	<p>3. Застосовувані в дистанційному судовому провадженні технічні засоби і технології мають забезпечувати належну якість зображення і звуку, дотримання принципу гласності та відкритості судового провадження, а також інформаційну безпеку. Учасникам кримінального провадження має бути забезпечена можливість чути та бачити хід судового провадження, ставити запитання і отримувати відповіді, реалізувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, передбачені цим Кодексом. Захисник підозрюваного, обвинуваченого має право бути присутнім у місці, де знаходиться підозрюваний, обвинувачений при дистанційному судовому провадженні. Захисник та підозрюваний, обвинувачений, які беруть участь в судовому засіданні при дистанційному судовому провадженні, можуть безперешкодно конфіденційно консультуватися один з одним із застосуванням відповідних технічних засобів.</p>
<p>відсутня</p>	<p>10. Під час досудового розслідування або судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів</p>

	із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та / або інших держав проти України учасники судового провадження, за винятком підозрюваного, обвинуваченого, який тримається під вартою, мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та електронного підпису згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів).
--	---

Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих вимог здійснення дистанційного судового провадження»

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. У Кримінальному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№9–13, ст. 88):

1) третє речення частини другої статті 336 викласти у такій редакції:
«Суд першої інстанції не має права прийняти рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, якщо він проти цього заперечує»;

2) частину третю статті 336 доповнити новими реченнями такого змісту:

«Захисник підозрюваного, обвинуваченого має право бути присутнім у місці, де знаходиться підозрюваний, обвинувачений при дистанційному судовому провадженні. Захисник та підозрюваний, обвинувачений, які беруть участь в судовому засіданні при дистанційному судовому провадженні, можуть безперешкодно конфіденційно консультиватися один з одним із застосуванням відповідних технічних засобів»;

3) статтю 336 доповнити новою частиною десятою такого змісту:

«10. Під час досудового розслідування або судового провадження в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення анти-терористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та / або інших держав проти України учасники судового провадження, за винятком підозрюваного, обвинуваченого, який тримається під вартою, мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та електронного підпису згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів)».

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Голова Верховної Ради України

9. Проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо здійснення спеціального досудового розслідування та обрання до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за її відсутності»

Розробники:

Н. В. Глинська – д.ю.н., с.н.с., завідувач відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою;

М. І. Пашковський – к.ю.н., доц., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою.

Д. І. Клепка – к.ю.н., науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою.

Законопроект спрямовано до Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо здійснення спеціального досудового розслідування та обрання до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за її відсутності»

1. Мета

Метою проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо здійснення спеціального досудового розслідування та обрання до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за її відсутності» (далі – проєкт Закону) є вдосконалення механізму реалізації спеціального досудового розслідування та обрання до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за її відсутності.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) однією з підстав прийняття рішення про здійснення спеціального досудового розслідування є оголошення особи у міжнародний розшук (ч. 2 ст. 297¹ КПК). Аналогічна обставина передбачена як умова обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (ч. 6 ст. 193 КПК).

Водночас поняття «міжнародний розшук» не знайшло свого нормативного визначення у кримінальному процесуальному законодавстві. Ані чинний КПК, ані Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» не містять положень, які б регламентували порядок оголошення особи у міжнародний розшук та здійснення міжнародного розшуку.

Така правова невизначеність призвела до суперечливої судової практики у питанні визначення моменту, з якого особа вважається такою, що оголошена у міжнародний розшук. Аналіз правозастосовної практики надає підстави виділити три основні підходи: 1) особа вважається оголошеною в міжнародний розшук з моменту винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук (не зрозуміло, хто оголошує в міжнародний розшук обвинуваченого); 2) особа вважається оголошеною в міжнародний розшук лише у разі вчинення зі сторони обвинувачення додаткових дій, спрямованих на належне звернення до міжнародних організацій (зокрема, Інтерполу) з розшуку цієї особи; 3) особа вважається оголошеною в міжнародний розшук з моменту звернення до НЦБ Інтерполу в Україні та оголошення в розшук каналами цієї організації. Описана різниця у формуванні правозастосовної практики, призводить до порушення прав, свобод і законних інтересів осіб, до яких застосовується процедура міжнародного розшуку та суттєво ускладнює досудове розслідування, що істотно знижує його ефективність.

Уявляється, що використання оголошення особи в міжнародний розшук як обов'язкової умови для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого та як підстави для здійснення спеціального досудового розслідування є надмірним. Крім того, за правової регламентації, що існує, з-під судового контролю виключено питання про обґрунтованість оголошення особи в міжнародний розшук.

Також варто зазначити, що для запиту публікації Генеральним секретаріатом Інтерполу червоного оповіщення правоохоронний орган України надсилає уповноваженому підрозділу формуляр для запиту публікації червоного оповіщення, а також таку інформацію та документи: *завірену копію ухвали слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (курсів наші)* (у тому числі в перекладі на одну з робочих мов Інтерполу) на стадії досудового розслідування¹. Аналогічні положення містяться й у Правилах обробки даних Інтерполом (*INTERPOL's rules of the processing data*)². Тож, наявною є колізія між нормами, що регулюють порядок публікації червоного оповіщення щодо особи (оголошення особи у міжнародний розшук каналами Інтерполу), та ч. 6 ст. 193 КПК.

Можна констатувати, що на практиці склалася парадоксальна ситуація, коли:

1) законодавець вирішив, що такі обставини, як виїзд або перебування особи на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, є юридично значущими (юридичними фактами) для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу за відсутності підозрюваного, обвинуваченого або застосування спеціального досудового розслідування, і підлягають доказуванню прокурором та є предметом судового контролю;

2) вказані підстави фактично збігаються з підставами для оголошення особи в міжнародний розшук за ч. 1 ст. 281 КПК;

3) законодавець дозволив розглядати клопотання про обрання запобіжного заходу за відсутності підозрюваного, обвинуваченого або застосовувати спеціальне досудове розслідування лише на підставі доведення факту оголошення підозрюваного в міжнародний розшук тобто без дослідження обґрунтованості цього рішення слідчого, прокурора

¹ Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол: Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерство юстиції України від 17.08.2020 р. № 613/380/93/228/414/510/2801/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text>

² INTERPOL's rules of the processing data [III/IRPD/GA/2011 (2019)] URL: <https://www.interpol.int/>

в частині доведеності обставин щодо виїзду або перебування на тимчасово окупованій території чи за межами України, а також мети такого виїзду/перебування. Таким чином, законодавець унеможливив здійснення судового контролю щодо доведення прокурором таких обставин, як виїзд або перебування особи на тимчасово окупованій території України, чи на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, чи взагалі за межами України;

4) міжнародний розшук каналами Інтерполу та обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого є необхідними умовами одне для одного.

Тож, з урахування відсутності єдності судової практики з приводу визначення з якого саме моменту особа вважається такою, що оголошена у міжнародний розшук, колізії між нормами, що регулюють порядок публікації червоного оповіщення щодо особи (оголошення особи у міжнародний розшук каналами Інтерполу), та ч. 6 ст. 193 КПК, можливості зловживання слідчим, прокурором інститутом оголошення підозрюваного в міжнародний розшук та відсутності судового контролю за обґрунтованістю цього рішення на стадії досудового розслідування, пропонується виключити зі статей 193, 297¹, 297², 297⁴ КПК посилання на міжнародний розшук та обумовити розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого та здійснення спеціального досудового розслідування доведенням прокурором таких обставин:

- підозрюваний, обвинувачений виїхав на тимчасово окуповану територію України;
- підозрюваний, обвинувачений перебуває на тимчасово окупованій території України;
- підозрюваний, обвинувачений виїхав на територію держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором;
- підозрюваний, обвинувачений перебуває на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором;
- підозрюваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук (відповідно до ч. 1 ст. 281 КПК підозрюваний виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик).

У процедурах щодо ініціювання спеціального досудового розслідування або судового розгляду підлягає також доведенню намір особи щодо виїзду або перебування на тимчасово окупованій території або за межами України, а саме – ухилення від кримінальної відповідальності.

3. Основні положення проєкту

Проєктом Закону пропонується внести зміни до ч. 6 ст. 193, статей 297¹, 297², 297⁴ КПК, якими передбачити як підстави для обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого та застосування спеціального досудового розслідування та судового розгляду такі обставини: підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України; підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває за межами України, зокрема на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором.

4. Правові аспекти

Основними нормативно-правовими актами є Конституція України, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Кримінальний процесуальний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту Закону не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України, оскільки забезпечуватиметься у межах коштів, призначених у Державному бюджеті України на утримання органів державної влади, які безпосередньо братимуть участь у його виконанні.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проєкт Закону не потребує проведення консультацій із громадськістю.

Проєкт Закону не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку.

Проєкт Закону не стосується соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю.

Проєкт Закону не стосується функціонування і застосування української мови як державної.

Проект Закону не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності та на розгляд Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій не надсилався.

7. Оцінка відповідності

Проект Закону не стосується зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Проект Закону відповідає Конституції та законам України.

Проект Закону відповідає Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

У проєкті Закону відсутні положення, які порушують принцип забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.

У проєкті Закону відсутні положення, які містять ознаки дискримінації.

У проєкті Закону відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

8. Прогноз результатів

З прийняттям проєкту Закону буде вдосконалено нормативне регулювання окремих питань обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого та застосування спеціального досудового розслідування.

Реалізація проєкту Закону не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави, розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад, ринок праці, рівень зайнятості населення, громадське здоров'я, екологію та навколишнє природне середовище.

Реалізація проєкту Закону матиме вплив на інтереси таких заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
1	2	3
Підозрюваний, обвинувачений	Позитивний	Запровадження судового контролю щодо доведення прокурором таких

1	2	3
		обставин, як виїзд або перебування особи на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором
Правоохоронні органи, суди	Позитивний	Унормування чіткого переліку обставин, що є підставою для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого та здійснення спеціального досудового розслідування сприятиме, з одного боку, формуванню єдиного підходу у правозастосовній практиці, з іншого – підвищенню ефективності досудового розслідування

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо здійснення спеціального досудового розслідування та обрання до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за її відсутності»

Чинна редакція	Пропонована редакція
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 193. Порядок розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу	Стаття 193. Порядок розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу

<p>1. Розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, крім випадків, передбачених частиною шостою цієї статті.</p> <p>2. Слідчий суддя, суд, до якого прибув або доставлений підозрюваний, обвинувачений для участі у розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу, зобов'язаний роз'яснити його права:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) мати захисника; 2) знати суть та підстави підозри або обвинувачення; 3) знати підстави його затримання; 4) відмовитися давати пояснення, показання з приводу підозри або обвинувачення; 5) давати пояснення щодо будь-яких обставин його затримання та тримання під вартою; 6) досліджувати речові докази, документи, показання, на які посилається прокурор, та надавати речі, документи, показання інших осіб на спростування доводів прокурора; 7) заявляти клопотання про виклик і допит свідків, показання яких можуть мати значення для вирішення питань цього розгляду. <p>3. Слідчий суддя, суд зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення захисником підозрюваного, обвинуваченого, якщо останній заявив клопотання про залучення захисника, якщо участь захисника є обов'язковою або якщо слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника.</p>	<p>1. Розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, крім випадків, передбачених частиною шостою цієї статті.</p> <p>2. Слідчий суддя, суд, до якого прибув або доставлений підозрюваний, обвинувачений для участі у розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу, зобов'язаний роз'яснити його права:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) мати захисника; 2) знати суть та підстави підозри або обвинувачення; 3) знати підстави його затримання; 4) відмовитися давати пояснення, показання з приводу підозри або обвинувачення; 5) давати пояснення щодо будь-яких обставин його затримання та тримання під вартою; 6) досліджувати речові докази, документи, показання, на які посилається прокурор, та надавати речі, документи, показання інших осіб на спростування доводів прокурора; 7) заявляти клопотання про виклик і допит свідків, показання яких можуть мати значення для вирішення питань цього розгляду. <p>3. Слідчий суддя, суд зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення захисником підозрюваного, обвинуваченого, якщо останній заявив клопотання про залучення захисника, якщо участь захисника є обов'язковою або якщо слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника.</p>
---	---

<p>4. За клопотанням сторін або за власною ініціативою слідчий суддя, суд має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування запобіжного заходу.</p> <p>5. Будь-які твердження чи заяви підозрюваного, обвинуваченого, зроблені під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу, не можуть бути використані на доведення його винуватості у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується, або у будь-якому іншому правопорушенні.</p> <p>6. Слідчий суддя, суд розглядає клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та може обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі доведення прокурором наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, а також наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або оголошений у міжнародний розшук. У такому разі після затримання особи і не пізніше як через сорок вісім годин з часу її доставки до місця кримінального провадження слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого розглядає питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід, про що постановляє ухвалу.</p>	<p>4. За клопотанням сторін або за власною ініціативою слідчий суддя, суд має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування запобіжного заходу.</p> <p>5. Будь-які твердження чи заяви підозрюваного, обвинуваченого, зроблені під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу, не можуть бути використані на доведення його винуватості у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується, або у будь-якому іншому правопорушенні.</p> <p>6. Слідчий суддя, суд розглядає клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та може обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі доведення прокурором наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, а також наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик. У такому разі після затримання особи і не пізніше як через сорок вісім годин з часу її доставки до місця кримінального провадження слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого</p>
---	--

	розглядає питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід, про що постановляє ухвалу.
<p>Стаття 297¹. Загальні положення спеціального досудового розслідування</p> <p>1. Спеціальне досудове розслідування (in absentia) здійснюється стосовно одного чи декількох підозрюваних згідно із загальними правилами досудового розслідування, передбаченими цим Кодексом, з урахуванням положень цієї глави.</p> <p>2. Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями 109, 110, 110–2, 111, 111–1, 111–2, 112, 113, 114, 114–1, 114–2, 115, 116, 118, частиною другою статті 121, частиною другою статті 127, частинами другою і третьою статті 146, статтями 146–1, 147, частинами другою – п'ятою статті 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 255–258, 258–1, 258–2, 258–3, 258–4, 258–5, 348, 364, 364–1, 365, 365–2, 368, 368–2, 368–3, 368–4, 369, 369–2, 370, 379, 400, 408, 436, 436–1, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаній Верховною Радою</p>	<p>Стаття 297¹. Загальні положення спеціального досудового розслідування</p> <p>1. Спеціальне досудове розслідування (in absentia) здійснюється стосовно одного чи декількох підозрюваних згідно із загальними правилами досудового розслідування, передбаченими цим Кодексом, з урахуванням положень цієї глави.</p> <p>2. Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями 109, 110, 110–2, 111, 111–1, 111–2, 112, 113, 114, 114–1, 114–2, 115, 116, 118, частиною другою статті 121, частиною другою і третьою статті 146, статтями 146–1, 147, частинами другою – п'ятою статті 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 255–258, 258–1, 258–2, 258–3, 258–4, 258–5, 348, 364, 364–1, 365, 365–2, 368, 368–2, 368–3, 368–4, 369, 369–2, 370, 379, 400, 408, 436, 436–1, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який з метою ухилення від кримінальної відповідальності виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи</p>

України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності **та/або оголошений у міжнародний розшук.**

Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочину, вчиненого підозрюваним, стосовно якого уповноваженим органом прийнято рішення про передачу його для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.

Здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів не допускається, крім випадків, коли злочини вчинені особами, які переховуються від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошені у міжнародний розшук, та розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у цій частині, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

3. Якщо у кримінальному провадженні повідомлено про підозру декільком особам, слідчий, прокурор вправі звернутися до слідчого судді із клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування лише стосовно тих підозрюваних, щодо яких наявні передбачені частиною другою цієї статті підстави, а стосовно інших підозрюваних подальше досудове розслідування

за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором.

Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочину, вчиненого підозрюваним, стосовно якого уповноваженим органом прийнято рішення про передачу його для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.

Здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів не допускається, крім випадків, коли злочини вчинені особами, які з метою ухилення від кримінальної відповідальності виїхали та/або перебувають на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у цій частині, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

3. Якщо у кримінальному провадженні повідомлено про підозру декільком особам, слідчий, прокурор вправі звернутися до слідчого судді із клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування лише стосовно тих підозрюваних, щодо яких наявні передбачені частиною другою цієї статті підстави, а стосовно інших підозрюваних подальше досудове розслідування

<p>у цьому самому кримінальному провадженні здійснюватиметься згідно із загальними правилами, передбаченими цим Кодексом.</p>	<p>у цьому самому кримінальному провадженні здійснюватиметься згідно із загальними правилами, передбаченими цим Кодексом.</p>
<p>Стаття 297². Клопотання слідчого, прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування</p> <p>1. З клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді має право звернутися прокурор або слідчий за погодженням з прокурором.</p> <p>2. У клопотанні про здійснення спеціального досудового розслідування з підстав, передбачених цим Кодексом, крім передбачених абзацом другим частини другої статті 297–1 цього Кодексу, зазначаються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання; 2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на обставини; 4) відомості про те, що підозрюваний виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або відомості про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук; 	<p>Стаття 297². Клопотання слідчого, прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування</p> <p>1. З клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді має право звернутися прокурор або слідчий за погодженням з прокурором.</p> <p>2. У клопотанні про здійснення спеціального досудового розслідування з підстав, передбачених цим Кодексом, крім передбачених абзацом другим частини другої статті 297–1 цього Кодексу, зазначаються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання; 2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на обставини; 4) відомості про те, що підозрюваний виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором;

<p>5) виклад обставин про те, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності;</p> <p>6) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.</p> <p>3. У клопотанні про здійснення спеціального досудового розслідування з підстави, передбаченої абзацом другим частини другої статті 297–1 цього Кодексу, зазначаються:</p> <p>1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;</p> <p>2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;</p> <p>3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на такі обставини;</p> <p>4) матеріали, що підтверджують прийняття уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та факт обміну;</p> <p>5) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.</p>	<p>5) виклад обставин про те, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності;</p> <p>6) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.</p> <p>3. У клопотанні про здійснення спеціального досудового розслідування з підстави, передбаченої абзацом другим частини другої статті 297–1 цього Кодексу, зазначаються:</p> <p>1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;</p> <p>2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;</p> <p>3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на такі обставини;</p> <p>4) матеріали, що підтверджують прийняття уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та факт обміну;</p> <p>5) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.</p>
<p>Стаття 297⁴. Вирішення питання про здійснення спеціального досудового розслідування</p> <p>1. Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, якщо прокурор, слідчий не</p>	<p>Стаття 297⁴. Вирішення питання про здійснення спеціального досудового розслідування</p> <p>1. Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, якщо прокурор, слідчий не</p>

доведе, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук, та/або уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.

2. Під час вирішення питання про здійснення спеціального досудового розслідування слідчий суддя зобов'язаний врахувати наявність достатніх доказів для підозри особи щодо якої подано клопотання у вчиненні кримінального правопорушення.

3. За наслідками розгляду клопотання слідчий суддя постановляє ухвалу, в якій зазначає мотиви задоволення або відмови у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування. Якщо у справі декілька підозрюваних, слідчий суддя постановляє ухвалу лише стосовно тих підозрюваних, щодо яких існують обставини, передбачені частиною другою статті 297–1 цього Кодексу.

Повторне звернення з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді в одному кримінальному провадженні не допускається, крім випадків наявності нових обставин, які підтверджують, що підозрюваний

доведе, що підозрюваний з метою ухилення від кримінальної відповідальності переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.

2. Під час вирішення питання про здійснення спеціального досудового розслідування слідчий суддя зобов'язаний врахувати наявність достатніх доказів для підозри особи щодо якої подано клопотання у вчиненні кримінального правопорушення.

3. За наслідками розгляду клопотання слідчий суддя постановляє ухвалу, в якій зазначає мотиви задоволення або відмови у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування. Якщо у справі декілька підозрюваних, слідчий суддя постановляє ухвалу лише стосовно тих підозрюваних, щодо яких існують обставини, передбачені частиною другою статті 297–1 цього Кодексу.

Повторне звернення з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді в одному кримінальному провадженні не допускається, крім випадків наявності нових обставин, які підтверджують, що підозрюваний

<p>переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук, та/або уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.</p> <p>4. Копія ухвали надсилається прокурору, слідчому та захиснику.</p> <p>5. Якщо підозрюваний, стосовно якого слідчим суддею постановлено ухвалу про здійснення спеціального досудового розслідування, затриманий або добровільно з'явився до органу досудового розслідування, подальше досудове розслідування щодо нього здійснюється згідно із загальними правилами, передбаченими цим Кодексом.</p> <p>6. Відомості щодо підозрюваних, стосовно яких слідчим суддею постановлено ухвалу про здійснення спеціального досудового розслідування, невідкладно, але не пізніше 24 годин після постановлення ухвали, вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань і публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора.</p>	<p>з метою ухилення від кримінальної відповідальності переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.</p> <p>4. Копія ухвали надсилається прокурору, слідчому та захиснику.</p> <p>5. Якщо підозрюваний, стосовно якого слідчим суддею постановлено ухвалу про здійснення спеціального досудового розслідування, затриманий або добровільно з'явився до органу досудового розслідування, подальше досудове розслідування щодо нього здійснюється згідно із загальними правилами, передбаченими цим Кодексом.</p> <p>6. Відомості щодо підозрюваних, стосовно яких слідчим суддею постановлено ухвалу про здійснення спеціального досудового розслідування, невідкладно, але не пізніше 24 годин після постановлення ухвали, вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань і публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора.</p>
--	--

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо здійснення спеціального досудового розслідування та обрання до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за її відсутності»

І. Внести до Кримінального процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №9–13, ст. 88) такі зміни.

1. У статті 193:

1) перше речення частини шостої викласти у такій редакції:

«6. Слідчий суддя, суд розглядає клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та може обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі доведення прокурором наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, а також наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик. У такому разі після затримання особи і не пізніше як через сорок вісім годин з часу її доставки до місця кримінального провадження слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого розглядає питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід, про що постановляє ухвалу.»

2. У статті 297¹:

1) абзац перший частини другої викласти у такій редакції

«Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбаче-

них статтями 109, 110, 110–2, 111, 111–1, 111–2, 112, 113, 114, 114–1, 114–2, 115, 116, 118, частиною другою статті 121, частиною другою статті 127, частинами другою і третьою статті 146, статтями 146–1, 147, частинами другою – п’ятою статті 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 255–258, 258–1, 258–2, 258–3, 258–4, 258–5, 348, 364, 364–1, 365, 365–2, 368, 368–2, 368–3, 368–4, 369, 369–2, 370, 379, 400, 408, 436, 436–1, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який з метою ухилення від кримінальної відповідальності виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором.»;

2) абзац третій частини другої викласти у такій редакції:

«Здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів не допускається, крім випадків, коли злочини вчинені особами, які з метою ухилення від кримінальної відповідальності виїхали та/або перебувають на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у цій частині, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.».

3. У статті 297²:

1) пункт четвертий частини другої викласти у такій редакції:

«4) відомості про те, що підозрюваний виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором».

4. У стаття 297⁴:

1) частину першу викласти у такій редакції:

«1. Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, якщо прокурор, слідчий не до-

веде, що підозрюваний з метою ухилення від кримінальної відповідальності переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.»;

2) абзац третій частини третьої викласти у такій редакції:

«Повторне звернення з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді в одному кримінальному провадженні не допускається, крім випадків наявності нових обставин, які підтверджують, що підозрюваний з метою ухилення від кримінальної відповідальності переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України чи за межами України, зокрема, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.».

Голова Верховної Ради України

10. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення можливостей використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану»

Розробники:

В. Ю. Шенітько – д.ю.н., проф., академік НАПрН України, завідувач лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю»;

Г. К. Авдєєва – к.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю».

Законопроект спрямовано до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення можливостей використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Армія РФ принесла в Україну масові вбивства мирних людей, знищення об'єктів інфраструктури та помешкань громадян, гвалтування жінок і дітей, мародерство. Внаслідок цього порушені права громадян України, закріплені у Розділі I Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ) та її протоколах №№ 1, 4, 6, 7, 12 і 13.

Злочини, скоєні військовими РФ на території України, є надзвичайно масштабними і їх розслідування передбачає дослідження значного обсягу подій, ретельне збирання безлічі доказів і проведення великої кількості

судових експертиз. Навіть в мирний час слідчі в окремих випадках чекали результатів окремих судових експертиз до двох років, а в умовах воєнного стану, коли багато судових експертів перейшли до армії або територіальної оборони, набули статусу біженців або внутрішньо переміщених осіб і не мають можливості виконувати свої професійні обов'язки, отримати висновок експерта стало ще складнішим.

В ст. 69 Кримінального процесуального кодексу України зазначено, що експертом у кримінальному провадженні може бути лише особа, яка «має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи». При цьому експерт має пройти тривале навчання в державній судово-експертній установі та отримати свідоцтво на право проведення судових експертиз. Частина 3 ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» містить заборону на проведення недержавними експертами криміналістичних (більше 30 видів), судово-медичних та судово-психіатричних судових експертиз. Через це в Україні існують проблеми із залученням судово-медичного експерта, а суди в окремих випадках не визнають його висновки джерелами доказів у кримінальних провадженнях через те, що судово-медичні експертизи згідно зі ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» дозволено проводити виключно в державних експертних установах, якими не є всі Бюро судово-медичних експертиз в Україні (вони належать до об'єктів комунальної власності).

На відміну від України, у країнах-членах Європейського Союзу суд доручає проведення судових експертиз не лише експертам державних спеціалізованих експертних установ, а й приватним експертам, фахівцям у певних галузях знань, колективу осіб, комісії осіб або будь-якій установі.

У країнах-членах Ради Європи залучення експерта та оцінка його висновків здійснюється згідно з «Керівними принципами щодо ролі призначених судом експертів у судових процесах держав – членів Ради Європи». Відповідно до п.п. 33, 34 даного документу суд може залучати як експерта будь-яку особу за наявності у неї певних спеціальних знань (або досвіду чи практичних навичок). Зокрема, в Італії кожна зі сторін має право залучати своїх «технічних консультантів» для проведення експертизи або рецензування експертних висновків (ст. 225 КПК Італії). Основним критерієм для обрання такої обізнаної особи є наявність у неї спеціальних знань у певній галузі.

В Україні висновки експертів віднесено до процесуальних джерел доказів (ст. 84 КПК України), а висновки спеціалістів – ні, хоча висновок спеціаліста відповідно до ст. 298¹ КПК України є процесуальним джерелом доказів при розслідуванні кримінальних проступків. Як експерт, так і спеціаліст несуть відповідальність, встановлену законом, за завідомо неправдивий висновок (ст. 70 та ст. 72 КПК України), а структура їх висновків співпадає. Не визнання висновку спеціаліста джерелом доказів створює необґрунтовані додаткові проблеми під час збирання доказів з використанням спеціальних знань.

Особливої актуальності проблеми розширення можливостей використання спеціальних знань набули через створення в Україні представництва офісу прокурора Міжнародного кримінального суду для розслідування воєнних злочинів РФ. Розслідування масштабних злочинів потребує залучення великої кількості судових експертів і спеціалістів, економії часу та процесуальних ресурсів.

Невирішеним питанням в Україні є й приведення до присяги слідчим суддею і судом експерта (державного або приватного), якого вони залучають до проведення експертизи.

Прийняття законопроекту «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення можливостей використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану» дозволить встановити такий порядок залучення експертів і спеціалістів для проведення досліджень речових доказів, який існує в країнах-членах Європейського союзу і Ради Європи, визнавати висновки спеціалістів джерелом доказів, що дозволить значно скоротити терміни розслідування правопорушень в умовах воєнного стану.

2. Мета та завдання законопроекту

Метою законопроекту є нормативне врегулювання процесуальних механізмів, які сприятимуть реалізації прав і свобод осіб на справедливе правосуддя, дозволять розширити коло обізнаних осіб, які можуть проводити дослідження речових доказів, явищ і процесів з метою встановлення фактів і обставин правопорушень в умовах воєнного стану, допоможуть розширити можливості сторін кримінального провадження щодо обрання найбільш кваліфікованих експертів і спеціалістів, сприятимуть скороченню термінів розслідування кримінальних правопорушень.

Завданнями законопроекту є:

- забезпечення прав осіб на справедливе правосуддя;
- визначення порядку приведення до присяги судового експерта (державного або приватного) уповноваженою особою, яка його залучає;
- розширення кола осіб, які можуть проводити експертні дослідження в умовах воєнного стану;
- економія процесуальних ресурсів;
- скорочення термінів розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану.

3. Загальна характеристика основних процесуальних змін

Першочерговою зміною, яка із прийняттям законопроекту має відбитися в Кримінальному процесуальному кодексі України, є забезпечення розширення можливостей використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану та визнання висновку спеціаліста процесуальним джерелом доказів.

3.1. Ефективний захист прав як превалююче завдання судочинства

При прийнятті процесуальних рішень і застосуванні будь-яких процесуальних норм суд (слідчий суддя, прокурор) має керуватися насамперед основним завданням судочинства, яким є ефективний захист прав та інтересів особи, в т.ч. – право на справедливий суд, закріплене в ст. 6 «Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод».

Одним із шляхів реалізації права особи на справедливий суд є розширення можливостей використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень та реалізація права сторони захисту і потерпілого на обрання найбільш кваліфікованих експертів і спеціалістів під час збирання доказів.

3.2. Змагальність як засада судочинства

Законопроект передбачає низку змін, спрямованих на сприяння у забезпеченні однієї з основних засад судочинства – змагальності і рівності сторін у збиранні доказів, отриманих із використанням спеціальних знань. Зокрема, законопроектом запропонований механізм отримання доступу експерта до речових доказів у разі його залучення стороною захисту.

Для забезпечення змагальності законопроектом передбачено доповнення Кримінального процесуального кодексу України нормами, які дозволяють сторонам кримінального провадження надавати суду відомості щодо доведення або спростування допустимості і достовірності висновку експерта.

3.3. Демонізація судово-експертної діяльності

Запропоновано розширення кола осіб, які за наявності певних спеціальних знань мають право проводити експертне дослідження.

3.4. Підвищення рівня відповідальності експерта за результати власного експертного дослідження

Для підвищення рівня відповідальності експерта за результати власного експертного дослідження законопроектом передбачено доповнення Кримінального процесуального кодексу України нормами, які забезпечать реалізацію процесу приведення до присяги судового експерта особою, яка його залучила.

3.5. Економія процесуальних ресурсів і скорочення термінів розслідування кримінальних правопорушень

Для економії процесуальних ресурсів і скорочення термінів розслідування кримінальних правопорушень законопроектом передбачено доповнення Кримінального процесуального кодексу України нормами, які скасують заборону на використання висновків спеціаліста як процесуальних джерел доказів. Це дозволить не проводити ті самі дослідження двічі – спочатку спеціалістом, а потім – експертом.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Сфера правового регулювання судово-експертної діяльності регулюється нормами Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Господарського процесуального кодексу України, Закону України «Про судову експертизу». Крім того, окремі питання регулюються законом України «Про виконавче провадження» та іншими нормативно-правовими актами.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття проекту Закону передбачає зменшення бюджетних витрат на проведення експертних досліджень (ті самі експертні дослідження проводяться двічі: спочатку спеціалістом, а згодом – експертом) та сприятиме скороченню процесуальних строків.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття

Наслідком прийняття законопроекту стане впровадження ефективних механізмів, які сприятимуть захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави, які реалізуються шляхом використання спеціальних знань.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення можливостей використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану»

Кримінальний процесуальний кодекс України.	
Чинна редакція	Редакція з урахуванням пропонуваніх змін
Стаття 69. Експерт 1. Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.	Стаття 69. Експерт 1. Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

<p>Стаття 71. Спеціаліст 2. Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду, а також для надання висновків у випадках, передбачених пунктом 7 частини четвертої цієї статті. 4. Спеціаліст має право: 7) надавати висновки з питань, що належать до сфери його знань, під час досудового розслідування кримінальних проступків, у тому числі у випадках, передбачених <u>частиною третьою</u> статті 214 цього Кодексу;</p>	<p>Стаття 71. Спеціаліст 2. Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду. 4. Спеціаліст має право: 7) надавати висновки з питань, що належать до сфери його знань;</p>
<p>Стаття 84. Докази 2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.</p>	<p>Стаття 84. Докази 2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів, висновки спеціалістів.</p>
<p>Стаття 93. Збирання доказів 2. Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів</p>	<p>Стаття 93. Збирання доказів 2. Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків спеціалістів,</p>

<p>перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом.</p> <p>3. Сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.</p>	<p>висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом.</p> <p>3. Сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків спеціалістів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.</p>
<p>Стаття 95. Показання</p> <p>1. Показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження.</p>	<p>Стаття 95. Показання</p> <p>1. Показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом, спеціалістом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження.</p>
<p>Стаття 102. Зміст висновку експерта</p> <p>«1. У висновку експерта повинно бути зазначено:</p> <p>1) коли, де, ким (ім'я, освіта, спеціальність, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза;...»</p>	<p>Стаття 102. Зміст висновку експерта</p> <p>«1. У висновку експерта повинно бути зазначено:</p> <p>1) коли, де, ким (прізвище, ім'я, освіта, спеціальність, а також, за наявності, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза;»</p>

<p>Стаття 168. Порядок тимчасового вилучення майна</p> <p>.....</p> <p>2.</p> <p>Забороняється тимчасове вилучення електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, крім випадків, коли їх надання разом з інформацією, що на них міститься, є необхідною умовою проведення експертного дослідження, або якщо такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення, а також якщо доступ до них обмежується їх власником, володільцем або утримувачем чи пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.</p>	<p>Стаття 168. Порядок тимчасового вилучення майна</p> <p>.....</p> <p>2.</p> <p>Забороняється тимчасове вилучення електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, крім випадків, коли їх надання разом з інформацією, що на них міститься, є необхідною умовою проведення дослідження експертом або спеціалістом, або якщо такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення, а також якщо доступ до них обмежується їх власником, володільцем або утримувачем чи пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.</p>
<p>Стаття 214. Початок досудового розслідування</p> <p>.....</p> <p>3. Здійснення досудового розслідування, крім випадків, передбачених цією частиною, до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. У невідкладних випадках до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути проведений огляд місця події (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду). Для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути:</p> <p>1) відібрано пояснення;</p>	<p>Стаття 214. Початок досудового розслідування</p> <p>.....</p> <p>3. Здійснення досудового розслідування, крім випадків, передбачених цією частиною, до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. У невідкладних випадках до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути проведений огляд місця події (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду). Для з'ясування обставин вчинення кримінального правопорушення до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути:</p> <p>1) відібрано пояснення;</p>

<p>2) проведено медичне освідування; 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;</p>	<p>2) проведено медичне освідування; 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;</p>
<p>Стаття 243. Порядок залучення експерта 1. Експерт залучається у разі наявності підстав для проведення експертизи за дорученням сторони кримінального провадження. Сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової. <i>абз. 3 до Ч. 1 ст. 243 відсутній</i></p> <p>Експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу. <i>абз. 5 до Ч. 1 ст. 243 відсутній</i></p>	<p>Стаття 243. Порядок залучення експерта 1. Експерт залучається у разі наявності підстав для проведення експертизи за дорученням сторони кримінального провадження. Сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.</p> <p>У разі самостійного залучення стороною захисту експерта для проведення експертизи тимчасово вилученого майна уповноважена службова особа, яка забезпечує його схоронність, зобов'язана забезпечити доступ експерта до цього майна. Експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу.</p> <p>Слідчий суддя роз'яснює експерту його права та обов'язки, встановлені статтею 69 цього Кодексу, попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, а також приводить експерта до такої присяги:</p>

	<p>«Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки експерта, використовуючи всі свої професійні можливості». Текст присяги додається до Постанови про залучення експерта, підписується експертом та приєднуються до його висновку.</p>
<p>Стаття 332. Проведення експертизи за ухвалою суду</p> <p>1. Під час судового розгляду суд за клопотанням сторін кримінального провадження або потерпілого за наявності підстав, передбачених статтею 242 цього Кодексу, має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам.»</p> <p><i>Абзац другий ч. 1 ст. 332 – відсутній.</i></p>	<p>Стаття 332. Проведення експертизи за ухвалою суду</p> <p>1. Під час судового розгляду суд за клопотанням сторін кримінального провадження або потерпілого за наявності підстав, передбачених статтею 242 цього Кодексу, має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам.</p> <p>Суд (суддя) роз'яснює експерту його права та обов'язки, встановлені статтею 69 цього Кодексу, попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, а також приводить експерта до такої присяги: «Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки експерта, використовуючи всі свої професійні можливості». Текст присяги додається до Ухвали та підписується експертом. Підписана експертом присяга приєднуються до його висновку.</p>
<p>Стаття 356. Допит експерта в суді ...</p>	<p>Стаття 356. Допит експерта в суді ...</p>

<p>5. Кожна сторона кримінального провадження для доведення або спростування достовірності висновку експерта має право надати відомості, які стосуються знань, вмінь, кваліфікації, освіти та підготовки експерта.</p>	<p>5. Кожна сторона кримінального провадження для доведення або спростування достовірності висновку експерта має право надати інформацію щодо його наукової обґрунтованості, ефективності застосованих експертом методів дослідження і методик, об'єктивності сформульованих експертом висновків, а для доведення або спростування допустимості висновку – відомості, які стосуються знань, вмінь, кваліфікації, освіти та підготовки експерта.</p>
<p>Стаття 359. Дослідження звуко- і відеозаписів 3. З метою з'ясування відомостей, що містяться у звуко- і відеозаписах, судом може бути залучено спеціаліста.</p>	<p>Стаття 359. Дослідження звуко- і відеозаписів 3. З метою з'ясування відомостей, що містяться у звуко- і відеозаписах, судом може бути залучено спеціаліста для отримання письмових чи усних консультацій або висновку спеціаліста.</p>
<p>Стаття 360. Консультації та роз'яснення спеціаліста 1. Під час дослідження доказів суд має право скористатися усними консультаціями або письмовими роз'ясненнями спеціаліста, наданими на підставі його спеціальних знань. 2. Спеціалісту можуть бути поставлені питання щодо суті наданих усних консультацій чи письмових роз'яснень. Першою ставить запитання особа, за клопотанням якої залучено спеціаліста, а потім інші особи, які беруть участь у кримінальному провадженні. Головуючий у судовому засіданні має право ставити спеціалістові запитання в будь-який час дослідження доказів.</p>	<p>Стаття 360. Консультації, роз'яснення та висновки спеціаліста 1. Під час дослідження доказів суд має право скористатися усними консультаціями, письмовими роз'ясненнями або висновками спеціаліста, наданими на підставі його спеціальних знань. 2. Спеціалісту можуть бути поставлені питання щодо суті наданих усних консультацій, письмових роз'яснень чи висновків. Першою ставить запитання особа, за клопотанням якої залучено спеціаліста, а потім інші особи, які беруть участь у кримінальному провадженні. Головуючий у судовому засіданні має право ставити спеціалістові запитання в будь-який час дослідження доказів.</p>

ЗАКОН УКРАЇНИ
«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення можливостей використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану»

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. Внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, №9–10, №11–12, №13, ст.88 із наступними змінами):

1) у частині першій статті 69 після слів *«або іншими спеціальними знаннями»* слова *«має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і»* виключити і викласти частину першу статті 69 в такій редакції:

«1. Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань;

2) у частині другій статті 71 після слів *«судом під час судового розгляду»* вилучити слова *«, а також для надання висновків у випадках, передбачених пунктом 7 частини четвертої цієї статті»* та викласти частину другу статті 71 в такій редакції:

«2. Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду».

3) у пункті 7 частини 4 статті 71 після слів «належать до сфери його знань» вилучити слова «, під час досудового розслідування кримінальних проступків, у тому числі у випадках, передбачених частиною третьою статті 214 цього Кодексу» та викласти пункт 7 частини 4 статті 71 в такій редакції:

«7) надавати висновки з питань, що належать до сфери його знань;»

4) частину 2 статті 84 після слів «висновки експертів» доповнити словами «, висновки спеціалістів» та викласти ч.2 статті 84 в такій редакції:

«2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів, **висновки спеціалістів.**»

5) частину 2 статті 93 після слів «висновків експертів» доповнити словами «, висновків спеціалістів», а також ч. 3. статті 93 після слів «висновків експертів» доповнити словами «, висновків спеціалістів» та викласти частину 2 та частину 3 статті 93 в такій редакції:

«Стаття 93. Збирання доказів

.....

2. Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, **висновків спеціалістів**, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом.

3. Сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, **висновків спеціалістів**, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.»

б) у частині 1 статті 95 після слова «експертом» додати слово «спеціалістом» і викласти частину 1 статті 95 в такій редакції:

«Стаття 95. Показання

1. Показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом, **спеціалістом** щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження.»

7) у пункт перший частини першої статті 102 перед словом «ім'я» додати слово «прізвище», а після слів «освіта, спеціальність,» додати слова «а також, за наявності,» та викласти частину першу статті 102 в такій редакції:

«1. У висновку експерта повинно бути зазначено:

1) коли, де, ким (**прізвище**, ім'я, освіта, спеціальність, **а також, за наявності**, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза;»

2)

8) в абзаці 3 частини 2 статті 168 слова «експертного дослідження» замінити словами «дослідження експертом або спеціалістом» та викласти частину абзац 3 частини 2 статті 168 в такій редакції:

«Стаття 168. Порядок тимчасового вилучення майна

.....

2.

Забороняється тимчасове вилучення електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, крім випадків, коли їх надання разом з інформацією, що на них міститься, є необхідною умовою проведення **дослідження експертом або спеціалістом**, або якщо такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення, а також якщо доступ до них обмежується їх власником, володільцем або утримувачем чи пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.»

9) у частині 3 статті 214 слово «проступку» замінити на слово «правопорушення» і викласти частину 3 статті 214 в такій редакції:

«Стаття 214. Початок досудового розслідування

....

3. Здійснення досудового розслідування, крім випадків, передбачених цією частиною, до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. У невідкладних випадках до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути проведений огляд місця події (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду). Для з'ясування обставин вчинення кримінального **правопорушення** до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути:

- 1) відібрано пояснення;
- 2) проведено медичне освідування;
- 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;»

10) частину 1 статті 243 доповнити новим абзацем третім такого змісту:

«У разі самостійного залучення стороною захисту експерта для проведення експертизи тимчасово вилученого майна уповноважена службова особа, яка забезпечує його схоронність, зобов'язана забезпечити доступ експерта до цього майна».

Абзац третій статті 243 вважати абзацем четвертим.

Частину 1 статті 243 доповнити також новим п'ятим абзацем такого змісту:

«Слідчий суддя роз'яснює експерту його права та обов'язки, встановлені статтею 69 цього Кодексу, попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, а також приводить експерта до такої присяги: «Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки експерта, використовуючи всі свої професійні можливості». Текст присяги додається до Постанови про залучення експерта, підписується експертом та приєднуються до його висновку».

Викласти частину 1 статті 243 в такій редакції:

«Стаття 243. Порядок залучення експерта

1. Експерт залучається у разі наявності підстав для проведення експертизи за дорученням сторони кримінального провадження.

Сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.

У разі самостійного залучення стороною захисту експерта для проведення експертизи тимчасово вилученого майна уповноважена службова особа, яка забезпечує його схоронність, зобов'язана забезпечити доступ експерта до цього майна.

Експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу.

Слідчий суддя роз'яснює експерту його права та обов'язки, встановлені статтею 69 цього Кодексу, попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, а також приводить експерта до такої присяги: «Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки експерта, використовуючи всі свої професійні можливості». Текст присяги додається до Постанови про залучення експерта, підписується експертом та приєднуються до його висновку.»

11) частину 1 статті 332 доповнити новим другим абзацем такого змісту:

«Суд (суддя) роз'яснює експерту його права та обов'язки, встановлені статтею 69 цього Кодексу, попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, а також приводить експерта до такої присяги: «Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки експерта, використовуючи всі свої професійні можливості». Текст присяги додається до Ухвали та підписується експертом. Підписана експертом присяга приєднуються до його висновку» і викласти частину 1 статті 332 в такій редакції:

«Стаття 332. Проведення експертизи за ухвалою суду

1. Під час судового розгляду суд за клопотанням сторін кримінального провадження або потерпілого за наявності підстав, передбачених статтею 242 цього Кодексу, має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам.

Суд (суддя) роз'яснює експерту його права та обов'язки, встановлені статтею 69 цього Кодексу, попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, а також приводить експерта до такої присяги: «Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки експерта, використовуючи всі свої професійні можливості». Текст присяги додається до Ухвали та підписується експертом. Підписана експертом присяга приєднуються до його висновку.»

12) в частині 5 статті 356 після слів «має право надати» додати текст *«інформацію щодо його наукової обґрунтованості, ефективності застосованих експертом методів дослідження і методик, об'єктивності сформульованих експертом висновків, а для доведення або спростування допустимості висновку –»* і викласти частину 5 статті 356 в такій редакції:

«5. Кожна сторона кримінального провадження для доведення або спростування достовірності висновку експерта має право надати **інформацію щодо його наукової обґрунтованості, ефективності застосованих експертом методів дослідження і методик, об'єктивності сформульованих експертом висновків, а для доведення або спростування допустимості висновку** – відомості, які стосуються знань, вмінь, кваліфікації, освіти та підготовки експерта.»

13) частину третю статті 359 після слів «залучено спеціаліста» доповнити текстом *«для отримання письмових чи усних консультацій або висновку спеціаліста»* і викласти частину третю статті 359 в такій редакції:

«Стаття 359. Дослідження звуко- і відеозаписів

.....

3. З метою з'ясування відомостей, що містяться у звуко- і відеозаписах, судом може бути залучено спеціаліста **для отримання письмових чи усних консультацій або висновку спеціаліста.**»

14) у частині першій статті 360 слова *«або письмовими роз'ясненнями спеціаліста»* замінити словами *«письмовими роз'ясненнями або висновками спеціаліста»*, а у частині другій статті 360 слова *«чи письмових роз'яснень»* замінити словами *«, письмових роз'яснень чи висновків»* і викласти частини першу та другу статті 360 в такій редакції:

«Стаття 360. Консультації, роз'яснення та висновки спеціаліста

1. Під час дослідження доказів суд має право скористатися усними консультаціями, **письмовими роз'ясненнями або висновками спеціаліста**, наданими на підставі його спеціальних знань.

2. Спеціалісту можуть бути поставлені питання щодо суті наданих усних консультацій, **письмових роз'яснень чи висновків**. Першою ставить запитання особа, за клопотанням якої залучено спеціаліста, а потім інші особи, які беруть участь у кримінальному провадженні. Головуючий у судовому засіданні має право ставити спеціалістові запитання в будь-який час дослідження доказів.»

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Законодавчі та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Голова Верховної Ради України

11. Пропозиції до Проекту Плану відновлення України (Комітет № 4. Робоча група «Юстиція»)

Розробники:

***В. Ю. Шенітько** – д.ю.н., проф., академік НАПрН України, завідувач лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю»;*

***Г. К. Авдєєва** – к.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю».*

Пропозицію спрямовано Співголови Національної ради з відновлення України від наслідків війни, Прем'єр-міністру України

Пропозиції до Проекту Плану відновлення України (Комітет № 4. Робоча група «Юстиція»)

1. До Змісту Проекту: додати розділ «Розвиток системи експертного забезпечення правосуддя».

2. До Вступу: після 6 (шостого) абзацу, який стосується системи кримінальної юстиції та органів правопорядку, додати такий абзац: «Судова експертиза є одним з основних джерел доказів при розслідуванні численних воєнних злочинів, скоєних армією РФ на території України. Значні масштаби таких злочинів потребують підвищення ефективності і незалежності системи експертного забезпечення правосуддя, яка буде побудована згідно з «Настановами щодо ролі експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи», прийнятими Європейською комісією з ефективності правосуддя 11–12 грудня 2014 р. Розширення кола осіб, з яких сторони кримінального провадження обирають найбільш кваліфікованих експертів, надання стороні захисту процесуального права оскаржити призначення певного експерта та залучати приватного експерта, запровадження механізмів стимулювання експерта до чесного і сумлінного виконання ним своїх професійних обов'язків, сприятиме реалізації права громадян України на справедливий суд та

дозволить удосконалити систему експертного забезпечення правосуддя за стандартами ЄС. »

3. Між розділами «Розвиток системи органів кримінальної юстиції» та «Удосконалення інституту адвокатури. Трансформація системи нотаріату» розмістити розділ «Розвиток системи експертного забезпечення правосуддя».

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

Важлива роль висновків експерта у кримінальному провадженні виявляється у підвищенні результативності процесу доказування завдяки збору такої доказової інформації, яку отримати слідчому (суду) без залучення експерта неможливо. Слідчий (суд, слідчий суддя, адвокат, сторона у справі), залучаючи експерта, не лише отримує висновок експерта як джерело доказів, а й з'ясовує походження й причинні зв'язки окремих фактів, слідів і їх ознак. Аналіз і оцінка висновку експерта дозволяє уповноваженій особі надати правильну оцінку певному юридично значущому факту чи явищу. Найбільш характерним прикладом отримання доказової інформації лише завдяки висновкам експерта є результати експертного дослідження цифрових фотознімків, аудіо- та відеозаписів з метою встановлення їх оригінальності та наявності або відсутності слідів монтажу. Зокрема, доведення факту вчинення воєнних злочинів конкретними особами для висунення їм обґрунтованого обвинувачення та притягнення до відповідальності потребує експертного дослідження цифрових доказів, на яких зафіксовані сліди злочинної діяльності.

Збирання доказів у кримінальному провадженні в Україні здійснюється його сторонами, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (ст. 93 КПК України). При цьому сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів (ч. 2 ст. 22 КПК України). Оскільки висновки експертів віднесено до процесуальних джерел доказів (ст. 84 КПК України), обидві сторони кримінального провадження (обвинувачення і захисту) мають рівні права на збір і подання доказової інформації, отриманої за допомогою спеціальних знань. Однак, на сьогодні сторони кримінального провадження та потерпілий не мають рівних процесуальних прав і можливостей щодо збирання доказів шляхом залучення

експерта через відсутність доступу до речових доказів, які слугують об'єктами судової експертизи. Сторона захисту може лише ініціювати перед слідчим, прокурором, слідчим суддею залучення експерта з метою одержання доказової інформації шляхом дослідження речових доказів, але така ініціатива законодавчо не забезпечена примусом виконання. Потерпілий від злочину взагалі позбавлений права залучати експерта.

Сторони кримінального провадження і потерпілий не мають можливості залучити незалежного експерта через законодавчі заборони на проведення криміналістичних, судово-медичних та судово-психіатричних судових експертиз (ст. 7 Закону України «Про судову експертизу») незалежними (приватними) судовими експертами. А в окремих державних експертних установах через відсутність обладнання або експертів певних спеціальностей взагалі не проводяться деякі види судових експертиз.

У слідчих є проблеми із залученням судово-медичного експерта тому, що через заборону проведення судово-медичних експертиз недержавними експертними установами іноді суди не визнають висновки судово-медичної експертизи як джерело доказів у кримінальних провадженнях, посилаючись на те, що експертні дослідження всупереч ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» були проведені в недержавних експертних установах (на сьогодні всі Бюро судово-медичних експертиз в Україні є недержавними і належать до об'єктів комунальної власності).

Вплив війни на визначену сферу аналізу:

Через агресію РФ в Україні система судово-експертного забезпечення в Україні зіткнулася з новими викликами. В умовах воєнного стану значна кількість співробітників державних експертних установ не в змозі виконувати свої професійні обов'язки виїзд за межі свого населеного пункту, а деякі приватні судові експерти перейшли до армії або територіальної оборони, інші займаються волонтерською діяльністю. Ускладнює ситуацією з проведенням експертиз іншими фахівцями те, що в ч. 3 ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» міститься заборона на проведення недержавними експертами криміналістичних (більше 30 видів), судово-медичних та судово-психіатричних судових експертиз.

Через необхідність розслідування великої кількості масштабних воєнних злочинів при одночасному дефіциті експертних кадрів і забороні на проведення значної кількості судових експертиз особами, які не працюють в державних експертних установах, Міністерство Юстиції

України здійснює пошуки механізмів залучення іноземних експертів для проведення судових експертиз. При цьому в Україні існує велика кількість кваліфікованих фахівців, які мають потенційну можливість проводити судові експертизи, але існують певні необґрунтовані законодавчі заборони на проведення ними такої діяльності.

На сьогодні чинне законодавство України забороняє іноземним експертам самотійно здійснювати експертну діяльність або разом з приватними судовими експертами, а дозволяє виконувати судово-експертну діяльність лише в складі комісій із державними судовими експертами, незважаючи на підтвердження національними сертифікатами їх компетенції.

Створення системи експертного забезпечення правосуддя, яка відповідає європейським стандартам згідно з «Настановами щодо ролі експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи», прийнятими Європейською комісією з ефективності правосуддя 11–12 грудня 2014 р. дозволить вирішити зазначені проблеми, підвищить ефективність процесу збирання доказів при розслідуванні воєнних злочинів та сприятиме притягненню РФ до міжнародно-правової відповідальності за збройну агресію та порушення інших норм міжнародного права.

Ключові виклики (узагальнено для визначеної сфери):

Неповна відповідність нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні основним засадам діяльності експертів у судових системах держав-членів Ради Європи, які детально викладені у «Настановах щодо ролі експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи», прийнятих Європейською комісією з ефективності правосуддя 11–12 грудня 2014 р. Наявність монополії експертних установ і окремих експертів на проведення криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз.

Кваліфікаційні вимоги до судового експерта в Україні більш жорсткі, ніж в ЄС. Необхідність розширення можливостей щодо обрання найбільш кваліфікованого та найбільш відповідного експерта і спеціаліста в усіх видах судочинства в Україні.

Невідповідність порядку формування реєстру судових експертів в Україні формуванню списків потенційних експертів в країнах-членах ЄС.

Невідповідність порядку вибору експерта в Україні настановам щодо вибору експерта в ЄС. Відсутні вимоги до обов'язкового регулярного підвищення кваліфікації судових експертів.

Відсутність організацій самоврядування судових експертів.

Відсутність у сторін провадження права оскаржувати призначення конкретного експерта.

Неможливість залучення як самостійних експертів громадян інших держав.

Посилення індивідуальної відповідальності експерта за свій висновок. Недосконалість механізмів стимулювання експертів до чесного і сумлінного виконання своїх службових обов'язків.

Ключові можливості (узагальнено для визначеної сфери):

В умовах євроінтеграції України згідно з п. 138 цього документу, в якому наголошено на тому, що в кожній державі-члені Ради Європи правові норми щодо діяльності судових експертів повинні відповідати затвердженим Радою Європи принципам, існує необхідність удосконалення системи експертного забезпечення правосуддя в Україні.

Ключові обмеження (узагальнено для визначеної сфери):

Пропозиції узгоджуються з «Настановами щодо ролі експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи», прийнятими Європейською комісією з ефективності правосуддя 11–12 грудня 2014 р., та не повинні їм суперечити.

2	Цілі, завдання, етапи Плану відновлення за напрямом			
2.1	О п и с проблеми 1, яка потребує вирішення в зазначеній сфері аналізу:	Неповна відповідність нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні основним засадам діяльності експертів у судових системах держав-членів Ради Європи, які детально викладені у «Настанах щодо ролі експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи», прийнятих Європейською комісією з ефективності правосуддя 11–12 грудня 2014 р.		
2.1.1	Етапи	Етап 1: 06/2022–12/2022	Етап 2: 01/2023–12/2025	Етап 3: 01/2026–12/2032

2.1.2	Ціль яку необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі:	Приведення засад судово-експертної діяльності в Україні у відповідність з основними принципами діяльності експертів в ЄС. Наявність монополії експертних установ і окремих експертів на проведення криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз.	Скасування монополії державних експертних установ на проведення всіх видів судових експертиз (окрім дослідження об'єктів, вільний обіг яких в Україні заборонений).	
2.1.3	Термін виконання в межах етапу:	2022 рік	2023 рік	
2.1.4	Ризики досягнення цілі:	Відсутні	Тривалий розгляд відповідного законопроекту у Парламенті	
2.1.5	Вимірний показник досягнення цілі	Прийнято та набули чинності зміни до Закону України «Про судову експертизу» щодо приведення засад судово-експертної діяльності в Україні у відповідність з основними принципами діяльності судових експертів в ЄС	Прийняті та набули чинності зміни до Кримінального процесуального Кодексу України	

Наукове видання

**ЗБІРНИК ІНІЦІАТИВНОЇ
НОРМОПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАХІВЦІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ
ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ
В МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У 2022 Р.**

Електронне наукове видання

Видається в авторській редакції

Відповідальний за випуск: *В. В. Пивоваров*

Комп'ютерна верстка *О. А. Лисенко*

Підписано до поширення через мережу Інтернет _09.2023.
Відповідає формату друкованого видання 60×84/16. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 6,25. Об'єм даних 1,04 Мб.
Вид. № 3223

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
вул. Чернишевська, 80, Харків, 61002, Україна
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4219 від 01.12.2011

